

**Notulen van het verhandelde in de vergadering
van Provinciale Staten van Utrecht
gehouden op 14 april 2014**

Bladwijzer

op de notulen van Provinciale Staten van Utrecht Vergadering 14 april 2014

RUIMTE, GROEN en WATER

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 25 februari 2014, dienst/sector FLO, nummer PS2014RWG04, inzake vaststelling kadernota Ondergrond.

Daartoe besloten
PS2014RGW04

Voorstel van Gedeputeerde Staten van 26 februari 2014, dienst/sector FLO, nummer PS2014RWG05, inzake voorbereidingsbesluit windenergielocatie Lage Weide – Utrecht.

Daartoe besloten
PS2014RGW05

Motie M10, ingediend door de fractie van de SP, inzake moratorium schaliegas.

De motie is aanvaard.
Daartoe besloten

STATEN (provinciale)

Onderzoek geloofsbrieven van de heer J. Jacobs te Soest

Beëdiging van de heer J. Jacobs te Soest

Ingekomen stukken.

Vragenhalfuurtje.

Vaststellen van de notulen en besluitenlijst van 10 maart 2014.

Voorstel van Provinciale Staten van 7 april 2014, dienst/sector Griffie, nummer PS2014PS02, inzake voorzitter statencommissie Milieu, Mobiliteit en Economie.

Daartoe besloten
PS014PS02

Interpellatiedebat op verzoek van de fractie van de PVV inzake advieskosten varkensboer.

Motie M11, ingediend door de fractie van de PVV, inzake Ombudsman, op een behoorlijke wijze omgaan met schadeclaims.

De motie is verworpen.
Daartoe besloten

Stemverklaringen.

Stemmingen.

Presentielijst vergadering 14 april 2014

Voorzitter: W.I.I. van Beek, commissaris van de Koning
Griffier: L.C.A.W. Graafhuis

VVD
mevr. drs. F.M. Alsem, Harmelen
E.R.M. Balemans, Utrecht
mr. R.N.S. Emons, Bilthoven (vanaf 16.11 uur)
drs. J. Germs, Renswoude
W.J. Joustra, Langbroek
drs. A.H.L. Kocken
drs. J.A.J. Konings, Vleuten
mevr. Y. Smit, Maarsse
mr. D.S.L. Tuijnman, Utrecht
mevr. dr. A.J. Vlam, Nieuwegein

PvdA
mevr. drs. U.P. Blom, Driebergen
drs. K.E. Driehuijs, De Meern
A. Essousi, Utrecht
drs. C. de Kruijf, Leusden (vanaf 14.10 uur)
mevr. P.J. van Viegen MSc, Utrecht
mr. E. de Vries, Amersfoort

CDA
mr. J.M. Buiting, Utrecht
mevr. P. Doornbal-van der Vlist, Lopik
ir. H. Graaff, Amersfoort
mevr. H. Nap, Vleuten
T. van Oosterom, Woerden

D66
drs. J.G. Boerkamp, Utrecht
ir. N.J.P. Hoefnagels, Bunnik
ir. J.P.M. Peters, Bilthoven
dr. I.Thonon, Utrecht
mevr. drs. J.C.M. Versteeg, Utrecht

PVV
mevr. E.J. Broere, Soest
R.G.J. Dercksen, Bosch en Duin
ir. H. IJssennagger, Bilthoven
J. Jacobs, Soest
drs. W.J. Ubaghs, Maarsse

GroenLinks
drs. F.H.W. Bekkers, Utrecht
mevr. A.C. Boelhouwer, Wijk bij Duurstede
J. Fastl, Utrecht
drs. B. Nugteren, Utrecht

SP
M.H.O. Boer, Bilthoven
ir. ing. Y.S. Lutfula, Utrecht
A.M. Meijer, Amersfoort
mevr. drs. A.M.C. Mineur, De Bilt

ChristenUnie
drs. C. de Heer, Amersfoort
A.J. Schaddelee, Houten

SGP
W. van Wikselaar, Driebergen (vanaf 14.10 uur)

50Plus
mevr. W.M.M. Hoek, Vreeland

PvdD
W. van der Steeg, De Meern

Afwezig: ing. D. Kiliç, IJsselstein (PvdA)
C. Westerlaken, Willige Langerak (CDA)
Z. el Yassini, Utrecht (VVD)

Leden van Gedeputeerde Staten

drs. R.W. Krol, Soest
J.W.R. van Lunteren, Hoogland
mevr. A.M.A. Pennarts-Pouw, Montfoort
drs. R.E. de Vries, Hollandsche Rading

Opening.

De VOORZITTER: Dames en heren, ik open de vergadering. Ik heet u allen van harte welkom. Het is goed u allen weer te zien.

Afwezig zijn de heren Kiliç, El Yassini en Westerlaken. Later zullen komen de heren De Kruijf, Van Wikselaar en Emons.

U heeft allen de brief gekregen, waarin de heer Scherer bekendmaakt dat hij niet langer deel wil uitmaken van deze Staten. Dat verklaart ook waarom wij later in de vergadering een nieuw statenlid zullen verwelkomen.

Graag feliciteer ik de heer Hoefnagels nogmaals - nu in aanwezigheid van allen, zodat het ook in het verslag komt te staan - met zijn dochter Kine Fanny. In de tussentijd hebben wij het huis laten versieren.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Dank daarvoor.

Vaststellen agenda.

De VOORZITTER: Er is een verzoek binnengekomen van de PVV-fractie tot het houden van een interpellatie. Dat verzoek heeft u gezien. Als u daarmee akkoord gaat, stel ik u voor dat verzoek te agenderen als agendapunt 10a.

Mevrouw VLAM (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Onze enige vraag hierbij is: wat is het spoedeisende karakter van deze interpellatie dat maakt dat deze nu moet plaatsvinden? Wetende dat hierover al een keer eerder bij een interpellatie is gesproken en er in de commissie uitgebreid op is ingegaan. Wellicht dat u daarover meer informatie heeft dan de inhoud van de brief weergeeft.

De VOORZITTER: Ik heb daarover niet meer informatie, maar ik kan mij voorstellen dat de heer Dercksen die wel heeft.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb niet zozeer nieuwe informatie, maar uiteindelijk hebben wij, na een heleboel soebatten, meer informatie op tafel gekregen, die een wat ander licht op de zaak werpt dan wij hier op 17 juni vorig jaar bespraken. Dat lijkt mij alle redenen het er nog een keer over te hebben.

De VOORZITTER: Als u akkoord gaat, dan agenderen wij deze interpellatie als agendapunt 10a. U stemt daarmee in, zie ik.

Zonder hoofdelijke stemming stellen Provinciale Staten de agenda aldus gewijzigd vast.

Geloofsbrieven.

De VOORZITTER: Ik geef graag het woord aan mevrouw Doornenbal, als voorzitter van de commissie, die de geloofsbrieven van de heer Jacobs heeft onderzocht.

Mevrouw DOORNENBAL (CDA): Mijnheer de Voorzitter! De commissie heeft de geloofsbrieven van de heer Jacobs onderzocht. Er zijn geen beletselen geconstateerd. Hij voldoet aan alle wettelijke eisen en kan daardoor worden toegelaten als lid van Provinciale Staten.

De VOORZITTER: Ik dank u en de andere commissieleden hartelijk voor het advies en het werk dat u heeft gedaan.

Beëdiging.

De VOORZITTER: De heer Jacobs is in de zaal aanwezig. Dat maakt het mogelijk dat hij hier de belofte aflegt. De griffier zal hem naar voren leiden.

Ik verzoek de leden van de Staten en ook de aanwezigen op de publieke tribune te gaan staan.

Mijnheer Jacobs, ik zal u de tekst voorlezen.

"Ik verklaar dat ik, om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.

Ik verklaar en beloof dat ik, om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plicht als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen."

De heer JACOBS (PVV): Dat verklaar en beloof ik.

De VOORZITTER: Ik mag u nu als eerste feliciteren. Na mij geef ik de gelegenheid aan de statenleden om dat ook te doen.

Schorsing van 14.10 uur tot 14.14 uur.

De VOORZITTER: Dames en heren, ik heropen de vergadering en heet ook de heren De Kruijf en Van Wikselaar van harte welkom.

Ingekomen stukken.

De VOORZITTER: Over de ingekomen stukken heb ik geen opmerkingen gezien. Gaat u ermee akkoord? Dan besluiten wij conform het voorstel.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig de voorgestelde wijzen van afdoening.

Vragenhalfuurtje.

De VOORZITTER: Er zijn geen vragen ingeleverd. Ik adviseer u daarmee dit punt als afgehandeld te beschouwen.

Vaststellen van de notulen en besluitenlijst van 10 maart 2014.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stellen Provinciale Staten de notulen en besluitenlijst van de vergadering van 10 maart 2014 ongewijzigd vast.

Statenvoorstel Vaststelling kadernota Ondergrond.

De heer JOUSTRA (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Mijn glas bevat ongeveer 40 chemicaliën, waarvan één dihydromonoxide(DHMO) is. Aan een overdosis daarvan sterven kinderen. Het is echter toevallig wel het belangrijkste waarover wij het bij de kadernota Ondergrond hebben.

De VVD-fractie is tevreden met de kadernota Ondergrond. Kort samengevat gaat het namelijk over de bescherming van de watervoorraad. Die zit bij ons ondergronds. Het beschermen van de watervoorraad is zinnig, want naast het feit dat de provincie bovengronds de mooiste van Nederland is, is ondergronds het water in de provincie Utrecht het beste water van Nederland. Er zijn helaas ondergrondse plekken die door vervuiling sanering behoeven. De VVD was blij verrast dat de sanering van een derde van deze plekken al in uitvoering is. De overige twee derde zijn al in onderzoek of planfase of staan op het punt van beginnen.

Voor minder dan 15% van de bodemsaneringstrajecten moet de belastingbetaler de rekening oppakken. Aan de ene kant valt dat mee. De vervuiler betaalt 85% van de saneringstrajecten. Mijn vraag over die 15% is daarom: is in die gevallen dat de belastingbetaler opdraait voor de kosten van de bodemsanering de provincie ook eigenaar van de grond? In dat geval, als het antwoord ja zou zijn, betaalt de vervuiler nog steeds en zitten we op 100%. Tevredenheid alom.

Voor het overige gaat de nota vooral over gaten boren. Bij de publicatie van de nota en de bijbehorende kaarten zullen in veel huishoudens in de steden Utrecht en Amersfoort de harten sneller gaan kloppen. De provincie biedt de ruimte om gaten te boren voor de winning van olie en gas in die plaatsen. Vele huishoudens zullen na het zien van het programma 'Backyard Oil' misschien fantasieën hebben over het in de achtertuin winnen van aardolie en aardgas. Gedeputeerde De Vries boorde tijdens de commissiebehandeling die hoop eigenlijk direct de grond in. Mensen in Utrecht en Amersfoort mogen niet op dergelijke diepten gaan boren. Minder diep mag wel. Hoewel daar dan geen aardolie of aardgas zit, kan het wel van nut zijn voor iets anders, namelijk warmte-koude-opslag. Hiermee kunnen de provinciebewoners hun huizen verwarmen en bijvoorbeeld lekker warm douchen, zonder aardgas te verstoken. Als u al zo'n warmte-koude-opslagsysteem hebt en uw buurman gaat het ook doen, dan heeft dat invloed op uw rendement. Dat wordt voor beide burens lager. Dat is eerlijk delen.

Hoewel in de kadernota wordt gesteld dat geen drinkwater meer gewonnen zal worden rondom de stad, is de vraag hierover natuurlijk de volgende. Is op langere termijn al dat WKO-gaten boren van Utrechters en Amersfoorters van invloed op de waterkwaliteit van de waterbronnen die verder van de stad liggen? Wat betekent dit voor de uitbreidingsmogelijkheden van de stad? Ik bedoel dan de steden, want Amersfoort mag ook meetellen.

U merkt dat ik het S-woord tijdens mijn betoog heb vermeden. Temeer omdat uw college, als het over schaliegas gaat, het Rijk boven zich weet. Ik zal u er daarom niet mee lastigvallen. Afrondend kan ik melden dat de kadernota kan rekening op de steun van de VVD-fractie.

Mevrouw BLOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! De PvdA is positief over deze nota en vindt het goed dat een dergelijke nota is opgesteld. Wel vragen wij de gedeputeerde nog een keer heel duidelijk te zeggen wat hij als de belangrijkste rol van de provincie ziet. De PvdA vindt dat op het gebied van de ondergrond, net als op het gebied van bodem, water en milieu, de provincie een actieve rol moet spelen. Ook in deze kadernota zie je al dat gemeenten en provincie, Rijk en waterschappen, af en toe met elkaar bezig zijn over wie nu over wat zal gaan. Dit is een onderwerp dat niet ergens tussenin mag vallen. Een actieve rol van de provincie, zowel om de andere van deze overheidslagen op hun verantwoordelijkheid te wijzen, als een actieve rol, als dat nodig is, om de burgers en de bedrijven op hun verantwoordelijkheden te wijzen, vinden wij erg belangrijk. Het kan ook zijn dat het nodig is voor een gezonde ondergrond om daar soms financiën tegenover te stellen. Alles bij elkaar kunnen wij instemmen. Wij horen nog wel graag van de gedeputeerde iets meer over iets meer activiteit, ook ten aanzien van dit onderwerp.

De heer VAN OOSTEROM (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Wij bespreken vandaag de kadernota Ondergrond. In de commissie Ruimte, Groen en Water is dit onderwerp meerdere malen aan de orde geweest. Ook is deze kadernota volop gewisseld in informatiesessies. Er wordt op een integrale manier gekeken naar de ondergrond. Wat zijn de ruimtelijke ontwikkelingen en op welke plaatsen en waar liggen kwetsbare gebieden voor drinkwatermogelijkheden en andere gevoeligheden?

Wij vinden het ook heel positief dat bij de totstandkoming van de kadernota de beleidsvoornemens op hoofdlijnen zijn getoetst bij de direct belanghebbenden, zoals drinkwaterbedrijven, gemeenten en marktpartijen. Zij konden zich vinden in de hoofdlijnen.

Wij danken GS voor de beantwoording van het memorandum, dat na de behandeling in de commissie nog naar ons is gestuurd. Alles bij elkaar hebben wij nu een goed inzicht in de belangen die er spelen met betrekking tot de ondergrond en ook in welke uitdagingen er liggen. Ook is duidelijk waar de overheid over gaat. Hierop kom ik straks terug.

Het allerbelangrijkste is wat het CDA betreft dat wij kunnen beschikken over veilig drinkwater en dat wij op lange termijn als rentmeesters omgaan met onze bodem. Tijdens de behandeling in de commissie Ruimte, Groen en Water werd gevraagd waarom de provincie geen pertinent tegenstander is van het schaliegas. De gedeputeerde gaf toen aan dat dit een politieke uitspraak is en dat het aan PS is om een dergelijke uitspraak te doen en niet aan Gedeputeerde Staten. Bij dezen doet de CDA-fractie maar alvast de uitspraak dat wat haar betreft geen stappen in de richting van het winnen van schaliegas gezet mogen worden, zolang niet onomstotelijk vaststaat dat hierdoor geen vervelende problemen ontstaan in de bodem.

In de kadernota Ondergrond staat duidelijk welke overheid gaat over welke activiteit. Voor het winnen van schaliegas en voor geothermie is de Mijnbouwwet van toepassing. Daarbij heeft het ministerie van Economische zaken de bevoegdheden. Dat dit ministerie doorgaans toch de economische belangen dient, zorgt wellicht voor een wat onevenwichtige afweging. Daarover wil ik het nu echter even niet hebben. Als het gaat om vergunningverlening voor activiteiten in de ondergrond, waarbij het Rijk bevoegd gezag is, komt een gemeente, waarin de betreffende activiteit gaat plaatsvinden, niet aan bod. Wat ons betreft is het dan aan de provincie om de gemeente hierin te kennen en haar goed te horen en de belangen van de betreffende gemeente goed te belichten als er om advies wordt gevraagd door het ministerie.

Het CDA zal instemmen met de kadernota Ondergrond en denkt dat de integrale aanpak van deze kadernota een prima voorbeeld kan zijn van de aanpak van de komende nieuwe Omgevingswet.

De heer THONON (D66): Mijnheer de Voorzitter! Bij de bespreking van de structuurvisie, vorig jaar februari, heeft D66, samen met GroenLinks en de PvdA, via een amendement geregeld dat er een visie op de ordening van de ondergrond zou komen. Voilà, hier ligt hij dan: de kadernota Ondergrond. We vinden dat de kadernota een mooie invulling is geworden van ons provinciale adviesrecht bij de rijksstructuurvisie Ondergrond. Het sterke van de nota vinden wij dat het college de ondergrond heeft benaderd vanuit de kerntaken; de taken die D66 bij uitstek bij de provincie vindt passen. Vooral ruimtelijke ordening en natuur vinden wij thema's die sterk samenhangen met de ondergrond. We zijn blij dat die wisselwerking goed tot uiting komt in deze nota. We vinden dat wij met deze kadernota een duidelijk en moeilijk te negeren signaal naar het Rijk sturen: zo zien wij het voor ons in deze provincie.

Dan komen wij natuurlijk bij het onconventionele koolwaterstof, oftewel het S-woord, zoals mijn collega het juist noemde. Het college heeft een flink deel van de provincie rood gemaakt voor het winnen van schaliegas. Kortom: een negatief advies richting het Rijk en mogelijke vergunninghouders. D66 vindt het mooie van dit advies dat het wederom gebaseerd is op de provinciale kerntaken en de wettelijke taken. Past een installatie niet in het landschap, bijvoorbeeld het Groene Hart of Arkemheen-Eemland: rood. Is een natuurgebied wettelijk beschermd? Rood. Ligt er een drinkwaterbeschermingsgebied: rood. Is er eigenlijk geen open landschap met natuur of drinkwater in de buurt? Dan hebben we, ook wat D66 betreft, geen argumenten om de kaart op voorhand rood te kleuren. Kortom, zoals wij al kort in de commissie hebben aangegeven: het voorzorgprincipe is wat ons betreft prima in de nota verwerkt. D66 hoop dat de Staten hiermee duidelijkheid hebben gegeven over hoe zij denken over deze kadernota. We kijken uit naar de beantwoording van het college van de vragen van de andere partijen en steunen deze volwassen visie op de ondergrond.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Dit keer was ik er enigszins op bedacht dat de PVV haar kans voorbij liet gaan.

Allereerst is de fractie van GroenLinks blij met deze kadernota Ondergrond. Ondergrond is een belangrijk deel van de ruimte. Ruimtelijke ordening is een kerntaak van de provincie. Diverse functies van en in de ondergrond concurreren met elkaar in die ondergrond, dus is enige regie op zijn plaats. Met deze kadernota maken wij duidelijk wat de provinciale belangen zijn. Om te beginnen de bescherming van ons drinkwater en ten tweede een schone bodem.

Over de schone bodem en het aantal locaties waar bodemsanering nodig is, een vraag aan GS. Op welke wijze zullen GS het Rijk bewegen om voldoende middelen te krijgen om de nog resterende

bodemsaneringslocaties gefinancierd te krijgen? Wij hebben begrepen dat 1 januari 2015 het huidige afsprakenkader verloopt. Zal het lukken om voor die tijd nieuwe afspraken te maken?

Een derde thema betreft de ondiepe bodemenergie. Collega Joustra heeft hierover al een uitvoerige uiteenzetting gegeven. Koude-warmte-opslag, waarbij het belangrijk is dat met deze nota de provincie de regie neemt op een zo hoog mogelijk rendement, in plaats van het tot nu toe vigerende Wild West principe van wie het eerst komt, die het eerst maalt.

Dan zijn er de mijnbouwactiviteiten, waarvoor het Rijk vergunningverlener is, maar waarbij de provincie wel een formele adviesrol heeft. Verschillende mijnbouwactiviteiten hebben een verschillende impact op de omgeving. Diepe geothermie vindt bijvoorbeeld plaats met één boorgat en heeft daarmee een geringe impact op de omgeving. Daarentegen vereist de winning van schaliegas meerdere boorgaten en een grote inzet van chemicaliën en heeft dit risico's in de buurt van breuklijnen. Op dit moment is nog niet helder hoe groot deze risico's zijn. Om die reden vindt GroenLinks op dit moment de winning van schaliegas onwenselijk. Aangezien het Rijk er echter over gaat, is het vooral zaak op dit moment vooral de inhoudelijke argumenten zo goed mogelijk op een rij te hebben. Dat heeft GS wat ons betreft in deze kadernota uitstekend gedaan. Zorgvuldig is geanalyseerd waar de provinciale belangen liggen en hoe die inwerken op de mogelijke winning van schaliegas. Het blijkt dat uiteindelijk in het gebied waar mogelijk schaliegas gevonden kan worden, er eigenlijk altijd provinciale belangen zijn die verhinderen dat wij dat daar zouden moeten willen. Dat doet ons deugd. Wij hebben hierover wel een vraag voor GS. Het stedelijk gebied is namelijk op de kaarten meestal aangegeven in het groen en dan is met arcering aangegeven dat het stedelijk gebied is. Hebben wij goed begrepen dat dit betekent dat wij het ook in stedelijk gebied onwenselijk achten? Daarbij hoort ook de vraag: is het eigenlijk niet zo dat onze provinciale belangen voor wat betreft het binnenstedelijk bouwen sowieso verhinderen dat wij daar schaliegaswinning zouden willen zien plaatsvinden?

In de provincie blijven een paar plekjes over waar, mocht daar schaliegas zijn, er geen provinciaal belang in de buurt is waarom wij tegen de winning daarvan zouden zijn. Op die plekken kunnen echter wel lokale belangen in het geding zijn. Het CDA refereerde daaraan ook al. Daarover gaat onze derde vraag, omdat gemeenten geen rol hebben in het vergunningverleningsproces en wij als provincie wel. In antwoord op onze vraag en naar aanleiding van de commissiebehandeling hebben GS aangegeven en wij zouden GS willen vragen om in deze vergadering nogmaals toe te zeggen dat dat inderdaad is zoals wij de nota moeten begrijpen. GS hebben gezegd dat zij in voorkomende gevallen ook contact zullen zoeken met gemeenten en dat zij met gemeenten afstemmen op welke wijze de gemeentelijke en provinciale belangen zo optimaal mogelijk onder de aandacht van het ministerie van EZ gebracht kunnen worden. Onze laatste vraag aan GS is dus om toe te zeggen dat dit zo gaat gebeuren.

Mevrouw MINEUR (SP): Mijnheer de Voorzitter! In de commissie hebben wij gezegd dat wij dit een goed en compleet stuk vinden. Wij vinden het beleid dat daarin gepresenteerd wordt evenwichtig en logisch. Voor ons blijft als belangrijk thema nog over de kwestie schaliegas. Wij zijn erg blij met kaart nummer 6, onconventionele winning koolwaterstof, die een groot aantal factoren weergeeft die van belang zijn voor schaliegaswinning. De kaart maakt heel duidelijk dat schaliegaswinning vrijwel nergens in onze provincie een goed idee is. Zoals gezegd: dat is omdat er risico's zijn voor het grondwater, voor het infiltratiegebied Utrechtse Heuvelrug, voor de strategische grondwatervoorraad, voor Natura 2000-gebieden, voor de EHS buiten de Natura 2000, voor onze stiltegebieden, voor onze aardkundige waarde en voor het landschap. De SP is blij met die kaart, omdat wij zeer zware bedenkingen hebben tegen schaliegas. We zijn ons ervan bewust dat onze aardgasvoorraad niet oneindig is en we zijn ons er ook van bewust dat andere energiebronnen net zo goed nadelen hebben. Schaliegas is echter een bedreiging voor het drinkwater, maakt methaangas vrij en levert een forse inbreuk op het landschap, nog los van een aantal bedreigingen die nog niet in kaart zijn gebracht. Op basis van het voorzorgprincipe zeggen wij: niet fracken zolang er geen schone en veilige manier is om het te doen. Kaart 6 ondersteunt ons in die opvatting.

Op dit moment is er nog geen landelijk beleid. Minister Verhagen heeft te voorbarig een vergunning verleend aan Cuadrilla en op die vergunning heeft zijn opvolger moeten terugkomen. Dat is pijnlijk, vervelend en kostbaar. Ook voor proefboringen is het te vroeg. Op het moment dat je namelijk een proefboring toestaat, moet je ook toestemming geven voor een definitieve boring. Op dit moment is er

echter zo veel onzekerheid, dat je pertinent nee moet zeggen tegen alle schaliegasactiviteiten. Onze woordvoerder in de Tweede Kamer, Paulus Jansen, hanteert de criteria schoon, veilig en betrouwbaar. Daar zijn we nog lang niet. Er wordt nog gewerkt aan een landelijke structuurvisie Ondergrond, waarin ook de kwestie schaliegas wordt meegenomen. Dat is de eerste hindernis die genomen moet worden. Tot die tijd moeten wij niets doen. De SP stelt daarom voor om een moratorium te leggen, althans er bij de rijksoverheid op aan te dringen om een moratorium te leggen op proefboringen naar en de winning van schaliegas. Ik dien daartoe een motie in. De motie gaat nog rond en het is nog niet helemaal duidelijk wie hem mede ondertekend. Ik dien de tekst echter in elk geval alvast in.

Motie M10 (SP): moratorium schaliegas.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 14 april 2014;

gehoord de beraadslagingen over agendapunt 8, Kadernota Ondergrond;

constaterende:

dat schaliegaswinning blijkens kaart 6 "Onconventionele Winning Koolwaterstof" in verreweg het grootste deel van de provincie niet acceptabel wordt geacht omdat "het provinciaal belang zeer kwetsbaar [is] voor deze activiteit", hetgeen omvat grondwaterbeschermingszones, infiltratiegebied Utrechtse Heuvelrug, strategische grondwatervoorraad, Natura 2000-gebieden, EHS buiten Natura 2000, stiltegebieden, aardkundige waarden, landschap;

overwegende:

dat niet in kaart is gebracht of schaliegaswinning acceptabel is voor andere belangen dan het provinciaal belang;

spreken als hun mening uit:

dat proefboringen en schaliegaswinning in de provincie Utrecht ongewenst zijn, omdat op dit moment niet vast staat dat dat schoon, veilig en betrouwbaar kan gebeuren;

verzoeken het college van GS:

- 1. een moratorium te bepleiten bij het Rijk op alle activiteiten die betrekking hebben op schaliegas totdat er definitief duidelijkheid is over de landelijke wet- en regelgeving en de landelijke onderzoeken zijn afgerond;*
- 2. maximale invloed te waarborgen op het verloop van het proces;*
- 3. deze motie onder de aandacht te brengen van het kabinet en de Tweede Kamer vóór zij overgaan tot enige besluitvorming aangaande schaliegas en steenkoolgas.*

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie M10 is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer THONON (D66): Mijnheer de Voorzitter! Mevrouw Mineur heeft het over een moratorium. Tot wanneer zou dat lopen? Waarom schaaft u daar ook proefboringen onder?

Mevrouw MINEUR (SP): Mijnheer de Voorzitter! Volgens mij heb ik dat net uitgelegd. Als je proefboringen toestaat, heb je daarmee al de weg geëffend voor definitieve boringen. Wij denken dat je die weg pas op moet gaan als je denkt dat dit iets is waarmee je aan de slag wilt gaan. Zo ver zijn we gewoon nog lang niet. Wat ons betreft gaan we er op zijn vroegst mee aan de slag op het moment dat wij zeker weten dat het schoon, veilig en zeker kan gebeuren. Dat staat overigens niet in de motie.

De heer THONON (D66): Mijnheer de Voorzitter! Volgens mij is dat niet zo zwart/wit, dat als je proefboringen doet, je dan in een rijdende trein stapt en verder moet. Volgens mij ligt er ook wetgeving waarbij er een knip tussen komt.

Mevrouw MINEUR (SP): Mijnheer de Voorzitter! Nee, dat is echt niet aan de orde. Dat is mij door verschillende mensen uitgelegd. Op het moment dat je toestemming geeft voor proefboringen, zijn alle trajecten al doorlopen. Op het moment dat een aanvrager dan zegt dat hij nu ook graag definitieve boringen wil, je dan ook daadwerkelijk moet gaan boren. Dat pad willen wij echt niet op, totdat wij zeker weten dat het veilig kan.

De heer THONON (D66): Mijnheer de Voorzitter! D66 is het ermee eens dat het inderdaad veilig moet. Dat is volgens mij ook een politieke uitspraak. Die moet vooral worden gedaan in de Tweede Kamer. Ik vind dat wij daarover hier niet gaan.

Mevrouw MINEUR (SP): Het gaat over onze provincie.

De heer THONON (D66): Het gaat inderdaad over onze provincie. De afwegingen dienen echter te worden gemaakt in de Tweede Kamer.

De heer JOUSTRA (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Mijn vraag aan mevrouw Mineur is de volgende. Zou het zo zijn dat fracking van vloeistof biologisch afbreekbaar is en dat boorgaten nooit lekken, zou de SP dan voor schaliegas zijn?

Mevrouw MINEUR (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb de criteria genoemd: schoon, veilig en betrouwbaar. Daarvan moeten wij echt voor 100% zeker zijn. Ons bezwaar is dat wij daarvoor geen garanties hebben en dat wij niet denken dat het kan. Zolang dat zo is, zijn wij er niet voor. Wij willen die garantie hebben. Wij willen er zeker van zijn dat het schoon, veilig en betrouwbaar kan.

De heer JOUSTRA (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Mag ik dat formuleren als dat de SP voor schaliegaswinning is als het veilig en betrouwbaar kan?

Mevrouw MINEUR (SP): Ik denk dat als je het in logische termen gooit, het misschien wel hetzelfde is. Ja, mits en nee, tenzij. Ik houd het echter toch liever op nee, tenzij.

De heer THONON (D66): Mijnheer de Voorzitter! Mevrouw Mineur noemde 100% zekerheid. Hoe kunnen wij die 100% zekerheid ooit krijgen als wij geen proefboringen toestaan?

Mevrouw MINEUR (SP): Mijnheer de Voorzitter! Dat is een heel goede vraag. Misschien is dat niet mogelijk, maar zolang we niet veilig proefboringen kunnen houden, moeten wij daaraan ook niet beginnen. Er zijn voldoende aanwijzingen om daarmee echt zeer, zeer, zeer terughoudend te zijn. Het gaat echt puur om de criteria schoon, veilig en betrouwbaar. Als je proefboringen doet en je weet niet zeker of het veilig is ... Dat is onder andere de reden dat de aanvraag van Cuadrilla is ingetrokken, omdat Cuadrilla niet voldoende geld heeft voor het geval er iets mis gaat met de proefboringen. Dan moet je het niet doen. Dat is ook wat de rijksoverheid erover heeft gezegd. Dat moet je dan op dat moment niet doen.

De heer THONON (D66): Mijnheer de Voorzitter! Stel nu dat er een partij komt die wel voldoende geld opzij heeft gezet voor die proefboringen, waarom zou je het dan niet doen? Het klinkt mij in de oren als een verbod tot verder nadenken.

Mevrouw MINEUR (SP): Mijnheer de Voorzitter! Iedereen mag natuurlijk altijd nadenken. Het is alleen de vraag of wij ons landschap, onze inwoners en ons water daarvoor beschikbaar moeten stellen, voor deze experimenten. Voorlopig zijn er voldoende aanwijzingen en voorbeelden om te denken dat je er echt verschrikkelijk voorzichtig mee moet zijn. In een dichtbevolkt gebied als het onze, waar inderdaad ook geweldig mooi grondwater gewonnen wordt, moet je daarin uiterste terughoudendheid betrachten.

Mevrouw BLOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Mevrouw Mineur, nee zeggen is altijd gemakkelijk. Wat wil de SP wel?

Mevrouw MINEUR (SP): Mijnheer de Voorzitter! De SP wil vooral investeren in energie die – ik noem nog maar eens die drie criteria – schoon, veilig en betrouwbaar is.

Mevrouw BLOM (PvdA): Ik merkte zelf dat wij het daarover in het verleden vaak eens waren, maar dat u de laatste tijd wat vaker nee zegt. Vandaar dat ik deze vraag stel. Zo ongeveer wil ik daarom toch graag weten, met concrete voorbeelden, wat u wel wilt.

Mevrouw MINEUR (SP): Wij willen dat er geïnvesteerd wordt en dat eventueel de provincie en het Rijk en de gemeenten investeren in alternatieve energie en dat stimuleren. In veilige en duurzame vormen van energie. Schaliegas is niet veilig en duurzaam.

Mevrouw BLOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik probeer het nog één keer. Concreet: waar zijn locaties waar bijvoorbeeld windenergie wel kan? Waar zijn andere dingen mogelijk die u wel wilt? Vaag blijven kunnen we allemaal.

Mevrouw MINEUR (SP): Mijnheer de Voorzitter! U weet dat wij voortdurend discussies hebben over energie. Op dit moment gaat het over het gebruik van de bodem. Ik denk dat onze woordvoerder energie op dit punt verstandige uitspraken heeft gedaan. Daarop wil ik op dit moment niet verder ingaan dan ik nu gedaan heb.

De heer JOUSTRA (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Mocht het het geval zijn dat de winning van het schaliegas oplevert dat ziekenhuizen kunnen worden gefinancierd en dat uitkeringen en zorg, alle welvaart die wij verzameld hebben dankzij de gasbel in Groningen, zou de SP dan wel voor schaliegaswinning zijn?

Mevrouw MINEUR (SP): Mijnheer de Voorzitter! Ik begin een beetje in herhaling te vallen. De voorwaarden voor de SP zijn dat het schoon, veilig en betrouwbaar moet kunnen. Zolang dat niet aan de orde is, zijn wij er niet voor. Je kunt wel op meer manieren die erg slecht zijn voor het milieu, erg slecht zijn voor de gezondheid en erg slecht zijn voor ons drinkwater, misschien wel geld verdienen, maar dat is wat ons betreft geen optie zolang het niet schoon, veilig en betrouwbaar kan.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Mijn vraag is gericht aan de heer Joustra, als dat even tussendoor zou mogen. Het debat gaat de hele tijd richting mevrouw Mineur over de drie criteria waarmee je het oneens kunt zijn. Het gaat volgens mij om schoon, veilig en betrouwbaar. Mijnheer Joustra, bent u voor schaliegas als dat niet schoon, niet veilig en niet betrouwbaar gebeurt?

De heer JOUSTRA (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Nee.

Mevrouw MINEUR (SP): Mijnheer de Voorzitter! Een ander punt waarover ik het nog even wil hebben in de anderhalve minuut die ik nog heb, zijn de spoedlocaties bodemsanering. Tijdens de commissiebehandeling heb ik de gedeputeerde daarover uitgebreid bevraagd. Hij heeft ons uitgelegd dat die afhankelijk is van de bereidheid van het Rijk om het bodemconvenant na 2015 voort te zetten. Het college verwacht namelijk € 4.000.000 extra nodig te hebben en, zo schrijft het, "dat kan een knelpunt betekenen". Wat gaat het college doen om dat knelpunt op te lossen?

De heer DE HEER (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Stille wateren hebben diepe gronden, maar schaliegaswinning brengt meningsverschillen aan de oppervlakte. Het is slim om zo snel mogelijk onze fossiele brandstoffen te vervangen door vernieuwbare energiebronnen. We moeten minder afhankelijk worden van bronnen die op raken. We moeten zo snel mogelijk alle bronnen aanboren die niet uitgeput raken.

De enorme aandacht voor schaliegas staat daar haaks op. De winning van schaliegas is in feite een stap terug. Schaliegaswinning brengt de omschakeling naar vernieuwbare bronnen niet dichterbij en kan

die fundamentele omschakeling juist vertragen. Bovendien kleven er risico's aan de schaliegaswinning. De chemicaliën die nodig zijn om het gesteente te kraken, kunnen het grondwater vervuilen. De schaliegaswinning vormt dus een enorm risico voor onze grondwatervoorraad.

De ChristenUnie is akkoord met de vier keuzes die wij maken in de kadernota Ondergrond. We geven prioriteit aan de bescherming van de grondwatervoorraad, met het oog op de drinkwatervoorziening. We verruimen de mogelijkheden voor de winning van bodemenergie. We herijken onze provinciale insteek over bodemsanering en we laten aan de rijksoverheid duidelijk weten dat we in Utrecht geen mogelijkheden zien voor schaliegaswinning.

Graag wil ik nog even gedetailleerder kijken naar de noodzaak voor driedimensionale structuurvisies. Ik heb een slotvraag met drie dimensies. We stellen vandaag een kadernota vast, terwijl het ook een structuurvisie had kunnen zijn. Eigenlijk hebben wij een driedimensionale structuurvisie nodig, waarin wij de schaarse ruimte ondergronds eerlijk verdelen. Vooral in het stedelijk gebied moeten wij als overheid scherpere keuzes maken. Op welke plekken willen wij ondergrondse parkeergarages? Waar geven wij prioriteit aan de winning van bodemenergie? Soms zitten de belangen elkaar namelijk flink in de weg. Als wij straks een omgevingsvisie maken, moeten wij die vraagstukken ook boven water halen. Gemeenten moeten driedimensionale bestemmingsplannen gaan maken en wij als provincie moeten driedimensionale structuurvisies maken. Mijn vraag aan het college is: op welke termijn kunnen wij de eerste driedimensionale omgevingsvisie opstellen? Mijn vraag aan de andere fracties is: zijn we het erover eens dat we zo snel mogelijk driedimensionale structuurvisies zouden moeten maken? Vorig jaar hebben wij namelijk in februari al uitgesproken, bij de behandeling van de PRS, dat wij een structuurvisie zouden maken. Het kan geen kwaad dat vandaag te herhalen.

Ik begon mijn bijdrage met een spreekwoord: stille wateren hebben diepe gronden. Die stille wateren hebben echter een uitgekiende structuurvisie nodig en die diepe gronden verdienen een uitgebalanceerde visie. Laten wij de gasbel van de schalie voorlopig maar met rust laten.

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de Voorzitter! Dat is het voordeel of nadeel als je als een van de laatsten bent. Er is natuurlijk al heel veel gezegd en er zijn vooral zinnige dingen besproken, waarmee 50Plus het in heel grote lijnen eens is. Graag wil ik nog het volgende zeggen. In de commissievergadering heb ik al herhaaldelijk aangestipt dat vooral water in onze ondergrond heel belangrijk is. Temeer ook omdat wij weten dat ons water niet oneindig is. Wat we hebben, moeten we zuiver houden. Wij moeten er ook aan denken dat het niet om het nu gaat, maar dat wij als inwoners van deze mooie provincie ook de taak hebben om deze provincie door te geven en dat de generaties die na ons komen ook de zekerheid hebben dat alles wat er is zuiver, veilig en betrouwbaar is, zoals mevrouw Mineur ook al heeft gezegd. Met betrouwbaar bedoel ik dus niet de middelen, maar ik doel er daarmee op dat het water dat uit de grond komt nog steeds betrouwbaar is.

We moeten ons er ook bewust van zijn dat wat er uit de grond gehaald wordt, er niet meer in terugkomt. Misschien warmte, omdat dat van binnenuit de aarde komt, maar daarvoor moet je heel diep gaan. Eigenlijk zou ik willen zeggen dat er voor wat betreft schaliegas op dit moment nog zo veel onzekerheid is, dat wij dat op dit moment niet moeten willen. Daarmee ben ik het volledig eens. 50Plus zal dan ook de motie van de SP ondersteunen.

Verder wil ik nog meegeven dat wij hieraan parallel een campagne moeten laten lopen, door de hele provincie. Dat zou een signaal moeten zijn naar het Rijk. Een campagne dat wij met z'n allen – dan heb ik het over alle inwoners van het hele land en in het bijzonder van onze provincie – zuinig en anders moeten omgaan met de middelen die wij nu hebben. Het is een bewustwordingsproces. Een aantal jaren geleden is men daarmee heel erg bezig geweest. Ik heb toch een beetje de indruk dat het is weggezaakt. Laten wij ons gewoon er weer bewust van worden dat je op een heel andere manier met water kunt omgaan en dat je op een heel andere manier met gas kunt omgaan. Je kunt met zo veel dingen anders omgaan dan hoe het nu gaat. Het gaat nu om verspilling en een wegwerpmaatschappij.

U zult denken wat heeft dat met de ondergrond te maken, maar het is maar een klein voorbeeld. Als je iets koopt en er valt na anderhalf jaar iets uit, dan zegt degene aan wie je vraagt of het gerepareerd kan

worden: "Het is veel goedkoper om een nieuwe te kopen". Het is een voorbeeld, maar zo is het met alles. Het is goedkoper om iets nieuws te kopen dan om iets te repareren of er anders mee om te gaan. Dat wil ik graag als boodschap meegeven.

De heer VAN DER STEEG (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! De PvdD heeft een positieve grondhouding ten opzichte van deze kadernota. Het is namelijk van belang dat de provincie een vinger aan de pols houdt bij wat er zich onder het aardoppervlak afspeelt. In die zin is het goed dat er kaders gesteld worden. De nota voldoet aan deze behoefte.

De provincie heeft er belang bij dat de ondergrond zorgvuldig gebruikt wordt. Onzorgvuldigheid kan namelijk verregaande consequenties hebben. Zo is het bijvoorbeeld belangrijk dat onze drinkwatervoorziening veilig en schoon blijft, ook voor toekomstige generaties. Wij hebben de indruk dat de kadernota op meerdere plekken het voorzorgsbeginsel tot uiting laat komen. Zo zijn wij bijvoorbeeld ingenomen met het feit dat de kadernota stelt dat de ondergrondse opslag van radioactief afval nergens acceptabel is.

Onze fractie heeft echter wel zorgen over de ontwikkeling rondom schaliegas. De winning van schaliegas kan namelijk met nadelige consequenties voor het milieu gepaard gaan. Gelukkig begrijpen wij uit het voorstel dat de winning van schaliegas, rekening houdende met de provinciale belangen, nagenoeg onmogelijk is in deze provincie. Hoewel ook de mogelijkheden voor diepe geothermie in de provincie beperkt blijken te zijn, hebben wij hieromtrent ook enige zorgen. Diepe geothermie kan namelijk, net zoals bij schaliegas, gepaard gaan met fracking. Een methode die milieuverontreiniging kan veroorzaken. De gedeputeerde gaf tijdens de commissiebehandeling aan dat deze nota voornamelijk dienst doet als een stuk om kaders te schetsen en als basis fungeert voor verder overleg met andere overheden dan wel organisaties. Verder gaf hij aan dat uitspraken over de wenselijkheid van met name schaliegas politiek van aard zijn. Onze politieke uitspraak is dan ook: nee tegen schaliegas en nee tegen diepe geothermie, voor zover dit gepaard gaat met fracking. Hoewel beide onder de Mijnbouwwet vallen en daarmee onder de verantwoording van het Rijk, en de provincie slechts een adviserende inbreng heeft, hopen wij toch dat de gedeputeerde zijn hakken stevig in de ondergrond zet bij het waarborgen van ons provinciale milieu en de kwetsbare gebieden, omdat de nota wel ruimte openlaat om bijvoorbeeld met geothermie aan de slag te gaan in onder andere zoekgebieden voor toekomstige drinkwatervoorzieningen, EHS en stiltegebieden. In die zin kan het dus ook strijdig zijn met onze provinciale belangen. Wij zullen de motie van de SP omtrent schaliegas steunen.

De VOORZITTER: Dit was de eerste termijn van de kant van de Staten. Ik geef nu het woord aan de gedeputeerde, de heer De Vries.

De heer DE VRIES (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Dank aan de Staten voor de behandeling van de kadernota Ondergrond. Over het algemeen zijn het allemaal positieve geluiden, waarvoor ik dankbaar ben. Het is ook een prettige manier van behandelen zoals wij die in de commissie hebben meegemaakt. Er is een heel traject doorlopen. Alle stappen zijn met elkaar gedeeld en we hebben goed met elkaar kunnen discussiëren waarover wij het feitelijk hebben en over wat wij in deze kadernota willen laten terugkomen.

Ik vind hem zelf belangrijk doordat we hem op tweeërlei wijze kunnen gebruiken. We kunnen hem toepassen voor onze eigen werkzaamheden in het kader van vergunningverlening en handhaving. Als er bedrijven bij ons komen die bijvoorbeeld plannen hebben voor WKO (warmte-koude-opslag), diepe geothermie en al dat soort zaken, dan kunnen wij met deze kadernota onze belangen goed onder woorden brengen en daarover het gesprek met hen voeren. Aan de andere kant is de kadernota ook belangrijk als een instrument in het kader van de STRONG-wetgeving (Structuurvisie Ondergrond) die op dit moment in Den Haag plaatsvindt, maar ook in de discussie met het Rijk, bijvoorbeeld over schaliegas en over andere ontwikkelingen die allemaal te maken hebben met de Mijnbouwwet. Het werkt dus twee kanten op: het is iets voor ons in huis, maar het is ook iets om mee naar buiten te gaan en te laten zien dat wij ons huiswerk inmiddels hebben gedaan.

Vanuit de verschillende fracties is nog een aantal vragen gesteld en een aantal opmerkingen gemaakt. Daarbij wordt enerzijds om bevestiging gevraagd en anderzijds om antwoorden. Ik begin bij de VVD. De heer Joustra heeft een aantal vragen, ten eerste over de bodemsaneringen. De vraag die hij stelde gaat over de vijftien saneringen die genoemd zijn in de beantwoording bij vraag 11. Ik houd wat dat betreft een kleine slag om de arm. Waarschijnlijk zijn wij daarvan geen eigenaar, maar zijn wij daarvoor wel financieel verantwoordelijk. Dat betekent dat we daarvan wel de kosten moeten dragen, maar dat wij niet van het terrein zelf de eigenaar zijn.

U hebt ook nog een vraag over de invloed van WKO op de drinkwaterkwaliteit. Wat is de spreiding daarvan en hoe kun je daarmee omgaan? Uw vraag is eigenlijk: hoe ver reikt dat? De Waterwet is wat dat betreft leidend voor ons. In de kadernota proberen wij neer te zetten dat wij heel goed kijken naar de interferentie tussen WKO-systemen, maar ook naar die tussen waterwingebieden. Het is dus heel erg belangrijk dat wij goed in kaart hebben waar onze drinkwateropgaven zitten. Bij vergunningaanvragen, juist voor WKO – dan hebben we het met name over de systemen die onder provinciaal gezag vallen – kunnen we dat afstemmen en goed van tevoren vaststellen of dit iets is wat gaat knijpen of dat het iets is wat geen enkele invloed heeft en dat we daarmee gewoon kunnen doorgaan. Dat is het mooie van het systeem dat we nu hebben.

Mocht er nog een vraag van uw kant zijn gesteld, dan komt deze in de tweede termijn misschien nog wel aan de orde.

Mevrouw Blom wil graag heel duidelijk horen van mij hoe wij onze rol oppakken naar aanleiding van de kadernota. Ik heb het eigenlijk al gezegd bij mijn introductie: het is heel erg belangrijk dat we een instrument in handen hebben, juist vanuit het vergunningverleningstraject. We kunnen nu heel duidelijk sturen vanuit die provinciale belangen en daarbij partijen aanspreken en aansporen om langs die belangen hun activiteiten te ontwikkelen. Dat geeft ons een positie in die discussie. Ik heb daarvan recent al gebruik kunnen maken door met een aantal bedrijven die interesse hebben in geothermie en dergelijke, van tevoren een gesprek te voeren. Dat is een beetje de methodiek die wij nu met deze kadernota kunnen hanteren; het is een beetje Omgevingswet avant la lettre. Van tevoren het gesprek voeren om samen te verkennen waar die belangen zitten. Op basis daarvan kun je afspraken maken over hoe je op de beste manier ervoor kunt zorgen dat die belangen elkaar treffen en dat die belangen helder zijn naar elkaar toe. Ik zie daarin een heel duidelijke regisseursrol voor de provincie.

Mevrouw BLOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! De reden dat ik die vraag stelde was ook omdat ik vroeg om een actieve rol. Dat gaat wat ons betreft iets verder dan het voeren van een gesprek en het verkennen. In deze nota – nogmaals: wij zijn op zich positief dat die er is – staat regelmatig "eventueel regels opnemen". Wij kennen dat van u uit ander beleid. U voert het gesprek en u gaat gebiedsgericht te werk. Wij zouden echter zo graag aan het einde van uw periode zien dat u kunt zeggen dat u dat, dat en dat hebt bereikt en dat het milieu in de provincie schoon is en dat de ondergrond beter is, en niet: "Ik heb gesprekken gevoerd".

De heer DE VRIES (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Dit is wel in lijn met de Omgevingswet die er aan zit te komen. Dat is een heel andere methodiek dan die wij vroeger misschien kenden vanuit de ruimtelijke ordening, waarin je alleen maar regels vaststelde en zei dat het allemaal binnen deze en deze regeltjes moet blijven passen. De omslag die wij nu maken en waarvan dit een soort voorloper is, is er veel meer op gericht om aan de voorkant te kijken waar de kansen en de mogelijkheden zitten, dan dat je aan de voorkant allerlei regels plaatst, waardoor er feitelijk niets meer kan. Die slag wil ik ook proberen te maken met deze kadernota. Dat is volgens mij de andere benadering die u hierin proeft en waarbij u het gevoel hebt dat wij misschien onvoldoende de regie pakken en actief optreden. Dat is er echter juist wel. Het is net even een andere manier van benaderen.

Mevrouw BLOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Even voor de duidelijkheid: wij willen ook geen onzinregels. Wat dat betreft zijn wij het met elkaar eens. Waar het nodig is, moet je echter ook durven ingrijpen, durven sturen en actief bezig zijn. Dat is het idee. Langzamerhand moet je resultaatgericht bezig zijn naar het einde van deze periode. U hebt nog iets minder dan een jaar. Ik hoop dat dat lukt.

De heer DE VRIES (gedeputeerde): Ik ga u wat dat betreft niet teleurstellen. In de nota zelf staat ook een voorbeeld dat die kant opgaat. Als er bijvoorbeeld intergemeentelijke belangen zijn ten aanzien van WKO-systemen en dergelijke en de interferentie die dan kan ontstaan, staat er heel duidelijk dat wij daarin een doorslaggevende kracht willen hebben en daarover besluiten kunnen nemen. Ook als bijvoorbeeld een gemeente laakbaar is of haar zaken niet goed regelt, kunnen wij daarop inspringen en zeggen dat wij deze belangen zo evident vinden, dat wij daarop willen acteren. Die dingen zitten er echt wel in. Dat zorgt ervoor dat wij die actieve rol kunnen oppakken op de momenten dat wij denken dat die belangen in het geding zijn. Ik denk dat dat voldoende borging aan u zou moeten geven dat het echt gaat gebeuren als het nodig is.

Dan de heer Van Oosterom van het CDA. Hij gaf heel duidelijk aan dat veilig drinkwater een prioriteit is. Dat kan ik alleen maar onderschrijven. Proost, zou ik zeggen. Ook vanuit zijn fractie steun wat dat betreft.

Ik ben het met hem eens dat het belangrijk is om gemeenten te helpen en te ondersteunen wanneer dat nodig is. Ik denk dat dit een rol van ons moet zijn wanneer er echt ingewikkelde kwesties aan de orde zijn. Niet elke gemeente kan met allerlei WKO-systemen of andere bodemenergiesystemen gelijk uit de voeten. Met onze kennis en deskundigheid kunnen wij daarbij natuurlijk ondersteuning verlenen. Ook als wij kijken hoe zaken ineengrijpen of als belangen schuren, dan is het heel goed om daarover met elkaar te spreken om te bekijken hoe wij daarvoor de beste oplossing kunnen vinden. Ik erken die rol en wil die graag vervullen.

De heer Thonon gaf ook steun. Hij noemde nog het voorzorgprincipe ten aanzien van schaliegas. Daarbij kan ik mij iets voorstellen. Ik zal er straks nog iets over zeggen, überhaupt over schaliegas en ook over de motie van de SP.

De heer Bekkers had een specifieke vraag over op welke wijze ik voldoende geld bij het Rijk bij elkaar zou kunnen krijgen om ervoor te zorgen dat die bodemsaneringen die nog moeten plaatsvinden, uitgevoerd zullen worden. Volgens mij heb ik in juni 2013 een overzicht, een 'midterm review', gegeven, waarin ook het antwoord op vraag 11 helder is geworden over waar wij ongeveer zitten. In het vervolg daarop heb ik aangegeven dat wij eigenlijk € 11.000.000 nodig hebben om de zaken echt te kunnen regelen zoals wij die zouden moeten regelen. Aan de andere kant is enig verwachtingsmanagement in dit verhaal ook wel realistisch. Ik pleit er heel hard voor, juist met deze kadernota in de hand en met de 'midterm review' bij het Rijk, dat wij die opgave nog steeds hebben en dat wij die willen uitvoeren, willen wij andere belangen niet schaden. Dat is een sterk argument. Ik denk dat wij echter ook realistisch moeten zijn en dat wij moeten kijken naar prioriteiten en dat wij daarin voor een deel de oplossing moeten zoeken. Dat betekent dat wij nu misschien niet alles in één keer kunnen doen en dat wij in de tijd iets moeten faseren en dat wij daarnaast nog iets in de prioritering moeten doen. Het is echter wel mijn doel om de opgaven die nog steeds op ons bordje liggen, uiteindelijk opgelost te krijgen. Dat zal misschien wat langer moeten duren.

De vraag over WKO-interferentie heb ik al beantwoord bij de vragen van de heer Joustra. Verder had u nog een vraag over de schaliegaskaart, kaart 6, over het groene gebied dat als stedelijk gebied wordt aangemerkt. Is dat dan niet het belang van de provincie? Nee, dat is het niet. Het is het gemeentelijk belang. Waarom hebben wij dat groen gemaakt? Wij zeggen daarmee: "Provincie, jij gaat over jouw provinciale belangen. Die heb je ingevuld in het rode gebied. Daarin staat allemaal aangegeven waar het wel en niet kan." Voor het groene gebied, feitelijk het stedelijke gebied, zoals u kunt zien aan de arceringen die daarbij gehanteerd worden, kunnen gemeenten hun gemeentelijk belang inbrengen. Ik kan mij heel goed voorstellen dat juist in een binnenstedelijk gebied de winning van schaliegas natuurlijk niet aan de orde kan zijn.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Dank aan de gedeputeerde voor deze toelichting. Mijn vraag kwam echter voort uit de ambitie van de provincie om binnenstedelijk bouwen voor twee derde mogelijk te maken. Staat dan het groen kleuren van het stedelijk gebied niet op gespannen voet met onze ambitie om binnenstedelijk bouwen zo veel mogelijk mogelijk te maken?

De heer DE VRIES (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Dat zou je zo kunnen zeggen. Aan de andere kant kun je ook zeggen dat het belang dat wij hechten aan wie waar over gaat, De gemeenten gaan over het binnenstedelijk bouwen aan sich. Zij zorgen voor de bestemmingsplannen en voor de ruimte die daarvoor wordt gecreëerd. Wij hebben als belang aangemerkt voor het binnenstedelijk bouwen dat wij het groene gebied buiten de rode contour niet willen bebouwen. Daarom kiezen wij ervoor om onze € 12.000.000 vanuit de kadernota Wonen in te zetten op die binnenstedelijke locaties. Zo zou je het volgens mij moeten uitleggen.

De laatste vraag die u had gesteld: stel nu dat er een locatie is waar schaliegas gevonden wordt die wel vanuit kaart 6 zou kunnen worden beredeneerd en er wel lokale belangen van gemeente en dergelijke zijn, bent u dan bereid om dat af te stemmen en die gemeenten daarbij te ondersteunen? Vanzelfsprekend, zou ik zeggen. Dat zou onze rol moeten zijn om hen daarbij te helpen en dit goed voor het voetlicht te brengen bij de gemeenten. U weet ook dat in deze discussie bestemmingsplantechnisch de gemeente natuurlijk ook nog steeds een rol speelt bij het wel of niet verlenen van vergunningen. Het is hier al door meerderen gememoreerd: uiteindelijk is de Mijnbouwwet leidend in deze feitelijk landelijke discussie.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Louter voor de notulen, want ik weet dat de heer De Vries correct antwoordde. Hij had het erover het goed voor het voetlicht te brengen bij de gemeenten. Ik neem aan dat de gedeputeerde daar bedoelde: bij EZ.

De heer DE VRIES (gedeputeerde): Bij het Rijk als de gemeenten ons vragen ondersteuning te verlenen. Dat zeg ik bij dezen toe.

Mevrouw Mineur is blij dat wij al die belangen op een rij hebben gezet ten aanzien van schaliegas. Dat geeft ons ook een goed gevoel en inzicht. Eigenlijk is het gewoon niet mogelijk in Utrecht. Dat geef je ook als sterk argument weer in het STRONG-proces, om te zeggen dat het allemaal leuk en aardig is, maar dat het op deze manier gewoon niet gaat lukken in de provincie Utrecht. Ik hoop dat ze daarvoor in Den Haag enig begrip kunnen opbrengen.

U heeft een motie ingediend, met het verzoek een moratorium in te stellen en dergelijke. Ik kan mij die motie voorstellen, laat ik dat vooropstellen. Duidt u mij echter niet euvel als ik zeg dat ik het oordeel graag aan de Staten overlaat hoe zij daarmee omgaan. Mocht de motie aangenomen worden, dan zal ik de motie netjes uitvoeren. Dan zien we wel verder. Dan wordt de motie op die manier netjes doorgeleid en dergelijke. Ik ga er echter geen oordeel over vellen vanuit de rol die ik al eerder heb genoemd. Ik geef hier de provinciale belangen aan. Dat is voor mij leidend. U als politiek mag daarover een mening vormen en die op die manier uiten.

U heeft verder nog iets gevraagd over de spoedlocaties bodemsanering. U vroeg ook hoe ik het knelpunt ga oplossen. In antwoord op de heer Bekkers heb ik dat ook al aangegeven. Er zal waarschijnlijk toch in een soort herprioritering en wat meer uitfaseren in de tijd moeten plaatsvinden, natuurlijk nog steeds met de claim die wij bij het Rijk leggen.

De heer De Heer heeft gevraagd of het niet fantastisch zou zijn dat wij met een 3D-omgevingsvisie komen. Dit voelt al zo lekker en zo mooi. Daarbij kan ik mij echt wel iets voorstellen. U weet dat wij in juni met elkaar gaan praten over de procesnotitie met betrekking tot de Omgevingswet en dat wij daarin de afspraak maken hoe wij toewerken naar zo'n nieuwe omgevingsvisie voor de provincie Utrecht. Ik heb het donkerbruine vermoeden dat wij daarmee in 2017 wel een slag kunnen slaan. Dan til ik alvast een tipje van de sluier op over de procesnotitie. U moet dus nog even geduld hebben, totdat wij die hebben besproken. Dan kunt u zien in hoeverre die digitalisering die u zo wenst, daarin ook een plek krijgt.

Dan kijk ik nog even naar de heer Van der Steeg, die nog een opmerking heeft gemaakt over diepe geothermie, waarbij ook met fracken wordt gewerkt. Dat klopt, dat is zo, dat kan ook zijn consequenties hebben. U heeft daarbij aangegeven dat u dat eigenlijk op eenzelfde schaal neerzet als schaliegas. Het valt allebei onder de Mijnbouwwet. Het heeft allebei de bevoegdheid die daar bij het

Rijk voor licht. We hebben het in onze nota iets anders ingeschat dan de schaliegasdiscussie. We moeten nog zien of het in Utrecht werkelijk een hoge vlucht krijgt. Dit even in eerste termijn.

De VOORZITTER: Fantastisch. Dat was de eerste termijn van de kant van het college. Wie wenst het woord te voeren in de tweede termijn?

De heer JOUSTRA (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Ik dank de gedeputeerde voor het beantwoorden van bijna al mijn vragen. Eén vraag heeft hij gepasseerd. Dat is een vraag die misschien wel een vilein toontje heeft. Ik zal hem nog een keer stellen en ik hoop dat hij antwoord geeft. Het gaat over al die WKO-boorgaten van Utrechters en Amersfoorters. Het gaat om de waterkwaliteit, water verder af van de stad, interferentiegebieden, enzovoort. Mijn vraag die daarop volgde was: wat betekent dit voor de uitbreidingsmogelijkheden van de stad?

De heer DE HEER (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb een vraag voor de heer Joustra. De heer Joustra heeft in zijn eerste termijn niet zo veel over schaliegas gezegd, maar wel in allerlei interrupties. Ik wil daarom graag de tweede termijn gebruiken om toch nog iets te vragen over schaliegas.

Hanteert hij het voorzorgprincipe in dit soort vraagstukken?

De heer JOUSTRA (VVD): Over het voorzorgprincipe zou ik heel lang met u kunnen praten, want dat kan tot gevolg hebben dat je helemaal niets meer doet. Het voorzorgprincipe kan namelijk ook voorschrijven dat je de deur niet moet uit stappen, omdat je dan kunt worden aangereden. Als u het voorzorgprincipe zo absoluut bedoelt, als u het zo interpreteert: nee. Wanneer het daarentegen gaat over schaliegas, hanteren wij netjes, zoals het er staat, dat het veilig moet en dat het de waterkwaliteit in de provincie Utrecht niet mag aantasten. Dat is precies wat u wilt.

De heer DE HEER (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Mag ik dan nog een kleine vervolgvraag stellen? Bij aardbevingen kunnen allerlei diepe leidingen heel gemakkelijk kapot gaan. Bij het voorzorgprincipe bij dit soort vraagstukken, met aardbevingen en heel diepe leidingen met chemicaliën die niet biologisch afbreekbaar zijn, hanteert de VVD dan het voorzorgprincipe? Laat ik de vraag dan zo stellen.

De heer JOUSTRA (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Kunt u uw vraag herhalen? De vraag bestaat uit zo veel onderdelen dat u er eigenlijk vijf vragen van zou moeten maken. Dat vereenvoudigt de zaak. Biologisch afbreekbare frackingvloeistof zou inhouden dat in elk geval, wanneer er lekkage is, er bacteriën zijn die dat opeten. Dan is er niets aan de hand; dan kun je het nog wel drinken. Dan zou ik zeggen dat het dan moet kunnen. Als het echter over aardbevingen gaat, is gewone aardgaswinning veel aardbevingsgevoeliger dan het winnen van schaliegas. Eigenlijk zou je dus moeten zeggen: houd op in Groningen en ga schaliegas winnen in dat geval. U heeft het in de technische antwoorden op mijn vragen kunnen lezen.

De heer DE HEER (ChristenUnie): Mijn vraag ging juist over niet biologisch afbreekbare stoffen. In uw interruptie begon u over biologisch afbreekbare stoffen. Volgens mij gaat het bij de nu beschikbare techniek echter niet om biologisch afbreekbare stoffen. Zolang wij alleen die stoffen hebben en je hebt dan het risico van aardbevingen en diepe leidingen, zou u dan in zo'n geval het voorzorgprincipe toepassen? Dat was mijn vraag aan u.

De heer JOUSTRA (VVD): Nu moeten we even schetsen wat het geval is: er is een aardbeving en er zijn chemicaliën. Dat wat u daar opdrinkt, zijn ook chemicaliën. U bedoelt chemicaliën in de zin van cyanide of dingen waarvan je dood gaat. Daar doelt u volgens mij op. Er zijn dus aardbevingen en er gaan mensen dood door schaliegaswinning. In dat geval is de VVD pertinent tegen.

Mevrouw BLOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb twee vragen. Zowel een vraag aan de heer De Vries als een vraag aan mevrouw Mineur. Dat is voor ons belangrijk voor of wij de motie wel of

niet kunnen steunen. Bij "spreken als hun mening uit" staat dat het ongewenst is, omdat niet vaststaat dat het schoon, veilig en betrouwbaar kan. Zoals ik al eerder zei: wij zijn niet zo van de negatieve formuleringen. Wij vragen ons af of daar niet gewoon kan staan dat het mag als het schoon, veilig en betrouwbaar kan, of een ander type formulering die hierop lijkt. Voor alle duidelijkheid: wij zijn natuurlijk ook wel tegen als het niet schoon, veilig en betrouwbaar kan.

Vervolgens vragen wij ons ook wel af wat de heer De Vries wil gaan uitvoeren met deze motie, omdat een aantal dingen onduidelijk is. Het gaat om de woorden "alle activiteiten". Wat verstaat u onder alle activiteiten bij het verzoek aan het college? Gaat dat ook om alle onderzoeken? Gaat dat om alles op dat moment? Later zegt u namelijk "tot ... alle onderzoeken zijn afgerond". Mag het Rijk wel die landelijke onderzoeken afronden of moet ze dat ook staken? Verder vragen wij ons af wat u bedoelt met het waarborgen van maximale invloed op het verloop van het proces? Wat is maximale invloed? Op wie, wat, waar?

Mevrouw MINEUR (SP): Mijnheer de Voorzitter! Eerlijk gezegd begrijp ik niet zo goed wat het cruciale verschil zou zijn en wat de meerwaarde is. We zeggen niet dat het glas half vol is, maar dat het half leeg is. U heeft het dan over de woorden onder "spreken als hun mening uit", dat niet vaststaat of het schoon, veilig en betrouwbaar kan gebeuren.

Mevrouw BLOM (PvdA): Ja, maar er mogen, zoals ook in de interruptie van D66 en GroenLinks is aangegeven, geen activiteiten plaatsvinden waardoor misschien zou komen vast te staan dat het schoon, veilig en betrouwbaar kan. Wij verwachten het niet en ook de heer De Vries verwacht het niet, gezien zijn kaart. Ook die activiteiten wilt u stopzetten. Of wij snappen niet goed wat u dan met alle activiteiten bedoelt.

Mevrouw MINEUR (SP): Wij hebben geen bezwaar tegen onderzoeken, mits ook dat schoon, veilig en betrouwbaar kan. Dat is steeds op alle criteria het leidende principe. Tegen onderzoek hebben wij helemaal geen bezwaar. Wat er elders gedaan wordt, kan ons ook tot lering strekken.

Mevrouw BLOM (PvdA): Schoon, veilig en betrouwbaar: dat zijn wij met u eens. Verder heb ik nog de vraag over het waarborgen van de maximale invloed op het verloop van het proces. Als dat schoon, veilig en betrouwbaar onder het verzoek stond, was de motie wat ons betreft wat duidelijker. Misschien kunt u in uw bijdrage nog iets zeggen over die maximale invloed. Het mag ook via een interruptie, maar dan moet u mij weer een vraag stellen. Ik stel nu eigenlijk een vraag aan u.

Mevrouw MINEUR (SP): Ik had niet echt helemaal bedacht om nog in tweede termijn het woord te voeren. Als de voorzitter het goed vindt, ga ik er nu even op in. Een heel belangrijk aspect in de maximale invloed is natuurlijk al uitgevoerd door de gedeputeerde door de kaarten die hij heeft gemaakt. Dat geeft al heel duidelijk aan dat schaliegaswinning in deze provincie eigenlijk niet mogelijk is. Je zou echter kunnen denken aan het bekijken van je eigen middelen, door milieuverordening of PRS. Dat laat ik echter graag aan het college over hoe het daarin een vorm vindt. Het gaat ons erom dat het college zijn best doet om deze motie uit te voeren. U had nog een vraag en die ben ik even kwijt.

Mevrouw BLOM (PvdA): Wij hadden een vraag over alle activiteiten. Volgens ons is wat onder "spreken als hun mening uit" staat belangrijker dan wat onder de verzoeken staat. Dat bent u mogelijk met mij eens, dat wat bij "spreken als hun mening uit", dat het ongewenst is, als vaststaat dat het niet schoon, veilig en betrouwbaar kan, duidelijk is. Dat kan de gedeputeerde voor ons naar het Rijk toe brengen. Dat moet echter dan wel vaststaan. Daarvoor heb je die onderzoeken dan nog nodig.

Mevrouw MINEUR (SP): Mijnheer de Voorzitter! Een aantal keren zijn al de woorden voorzorgprincipe en schoon, veilig en betrouwbaar gevallen. Het wordt een beetje een mantra. Ik word er een beetje lacherig van, moet ik zeggen. Doe geen dingen die niet veilig zijn.

Mevrouw BLOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Nou, we komen er misschien wel uit.

De heer THONON (D66): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb één vraag aan het college naar aanleiding van dit debat. Ongeveer driekwart van dit debat gaat over schaliegas. Hoe gaat de communicatie naar buiten plaatsvinden over deze kadernota? Het lijkt mij ook wel belangrijk dat bedrijven die iets willen of niets willen en inwoners goed moeten worden voorgelicht. Wij vragen ons af hoe het college daarmee omgaat.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Dank aan de gedeputeerde voor de heldere beantwoording van de vragen. Dank ook voor de toezegging dat wij de afstemming met de gemeenten zullen zoeken op het moment dat er op hun grondgebied, buiten provinciaal belang, iets aan de orde zou zijn. Wat ons betreft zou het stedelijk gebied vanuit onze ambitie voor binnenstedelijk bouwen ook wel tot het provinciaal belang gerekend mogen worden. We vertrouwen er echter op dat in de dialoog met de gemeenten vanzelf tot een gezamenlijk belang richting EZ geuit zal worden op het moment dat er een initiatiefnemer in de binnenstad van Utrecht of in Leidsche Rijn iets naar voren brengt. Wij vertrouwen op een goede afloop der dingen.

Ten aanzien van de motie het volgende. Los van een enkele tekstredactie die mevrouw Blom daarop wil uitoefenen – zoals het net klonk, zou dat tot verduidelijkingen leiden; het woordje 'totdat' moet er ook nog bij –, denkt GroenLinks dat gezien de onzekerheden op dit moment, en zelfs de steun van de heer Joustra dat het schoon, veilig en betrouwbaar moet zijn, wij er niet aan ontkomen deze motie te ondersteunen.

De heer DE HEER (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Graag bedank ik het college voor de kleine onthulling over de driedimensionale structuurvisie waarover wij in juni verder spreken. Verder ben ik blij dat wij als Staten steeds verder tot elkaar komen over het schaliegas en over de drieslag schoon, veilig en betrouwbaar. We komen steeds dichterbij elkaar.

Met het oog op de motie heb ik nog een vraag aan gedeputeerde De Vries. Is het college geholpen met een politieke uitspraak van de Staten? Staat het college sterker als de Staten die uitspraak doen?

De VOORZITTER: Dit is het slot van de tweede termijn van de kant van de Staten. Ik geef nu het woord aan gedeputeerde De Vries.

De heer DE VRIES (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Dank u wel. Er zijn nog een paar vragen gesteld en er is verzocht om een reactie op de motie.

De heer Joustra vroeg naar de uitbreidingsmogelijkheden voor steden in relatie tot het toestaan van WKO-systemen. Klopt dat? Ik kijk even goed of ik het begrepen heb. Anders hoop ik dat hij mij gaat corrigeren. Hij komt naar voren en gaat mij corrigeren dan wel helpen.

De heer JOUSTRA (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Mijn vraag was de volgende. Die vraag gaat vooraf aan een andere vraag. Die vraag was: hebben al die WKO-gaten invloed op de waterkwaliteit van waterbronnen verder buiten de stad? In de nota staat dat bij de stad niet naar water wordt geboord en wordt geen water gewonnen. De vervolgvraag is dan: wat betekent dit voor de uitbreidingsmogelijkheden van de stad? Overigens wil ik deze gelegenheid direct gebruiken om te zeggen dat ik de motie van de SP niet steun, althans nog niet.

De heer DE VRIES (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik moet zeggen dat ik dit wel een heel lastige vraag vind. Ik kijk een beetje naar de achterste rijen, bij de ambtelijke ondersteuning, of zij ja konden knikken of nee konden schudden. Ik zie echter geen enkele beweging. Dat maakt het voor mij alleen maar lastiger om nu maar iets uit mijn duim te zuigen. Dat ga ik u niet aandoen. Als u mij toestaat, wil ik u daarop graag het antwoord geven. Ik kan het antwoord nu ter plekke echter niet voor u formuleren. Ik vind het heel jammer, maar ik ga niet iets vertellen wat ik niet zeker weet. Dat is niet verstandig in dit geval.

Ten aanzien van de communicatie over de kadernota: natuurlijk gaan wij daarmee naar buiten treden. Überhaupt als hier het besluit wordt vastgesteld en de kadernota daarmee wordt vastgesteld, is dat een punt dat natuurlijk naar buiten gaat. Zoals u weet is het ook een onderdeel in de wijze waarop wij de

vergunningverlening willen organiseren. Daar krijgt het sowieso ook een plek. Verder is het ook iets waarmee we op de website van de provincie naar voren zullen komen. Bij mensen die bij ons komen met vragen over WKO kunnen wij direct doorverwijzen naar die kadernota. We kunnen dan die passages aanwijzen waarmee zij rekening moeten houden, dan wel in het gesprek met hun kan er op worden gewezen dat dit de zaken zijn waaraan wij belang hechten en dat zij het daarmee moeten doen. Dat is zeker aan de orde. Wij gaan echter niet nu een hele campagne Ondergrond voeren. Dat lijkt mij een beetje te veel van het goede.

Dan de motie die is ingediend door de SP. Ik hoor daarover verschillende interpretaties, vragen en opmerkingen. Zoals ik al heb gezegd, is het aan de Staten om daarover zelf een oordeel te vellen. De heer De Heer vroeg: "Ben ik ermee geholpen?" Ik weet niet wat ze er in Den Haag van zullen vinden. Ze zeggen dan gelijk dat de Mijnbouwwet een zaak is van het Rijk: "Hartstikke leuk dat u zichzelf schaliegasvrij beschouwt."; zo zou je het namelijk kunnen vertalen. Of ze er echter echt iets mee doen, is een tweede. U mag de motie met alle liefde aannemen, maar of het indruk maakt, is een tweede. Of het effectief is, is een derde. Dat geef ik u mee.

De VOORZITTER: Daarmee zijn wij gekomen aan het einde van het debat over dit onderwerp. Ik stel voor dit voorstel door te geleiden naar de stemming.

Statenvoorstel Voorbereidingsbesluit windenergielocatie Lage Weide – Utrecht.

De VOORZITTER: Dit voorstel is aangemerkt als een sterkstuk en dat blijft zo.

Statenvoorstel voorzitter Statencommissie Milieu, Mobiliteit en Economie.

De VOORZITTER: Het gaat om de kandidatuur van de heer Schaddelee. Dit voorstel is aangemerkt als een sterkstuk en dat blijft zo.

Interpellatiedebat advieskosten varkensboer.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Vorig jaar juni stelden wij voor om een gedupeerde varkenshouder uit Woudenberg te compenseren voor de door hem gemaakte advieskosten. Die had hij gemaakt, omdat de provincie een slootje, dat onder zijn bedrijf doorloopt, in het zicht wilde hebben en hij zou moeten verhuizen. De gesprekken werden gestaakt, omdat er vanuit Den Haag minder geld beschikbaar was. Vervolgens vroeg de varkenshouder de door hem gemaakte advieskosten van € 10.000 terug. Hij vond de Ombudsman aan zijn zijde, die het handelen van de provincie onredelijk en niet behoorlijk noemde. De gedeputeerde verweerde zich hier in de Staten met de mededeling dat er 75 vergelijkbare gevallen waren en dat daarmee een precedent geschapen zou worden, met zo'n € 750.000 aan schade als mogelijk gevolg. De vergadering werd geschorst en onder andere de heer Bekkers liet zich hierdoor overtuigen.

Dat was reden voor de PVV-fractie om die 75 gevallen op te vragen door middel van schriftelijke vragen, door middel van nog een keer schriftelijke vragen, door middel van een WOB-verzoek en uiteindelijk met de medewerking van de commissaris van de Koning, waarvoor dank. Tot zover de geschiedenis.

Dat leidde uiteindelijk tot een brief aan onze fractie, waarin stond dat de gesprekken met de varkenshouder opeens waren gedegradeerd tot inleidende gesprekken. Aan de Ombudsman werd geschreven dat het oriënterende gesprekken waren. Dat is een beetje merkwaardig, want in het debat van 17 juni vorig jaar noemde de gedeputeerde die gesprekken toch echt onderhandelingen. Niet één keer, niet twee keer, maar zeventien keer. Kortom: een poging om de zaak wat kleiner te maken dan die daadwerkelijk was. Tegenwoordig schijnt dat 'downplayen' te heten.

De Ombudsman maakte echter van dat argument gehakt. Ik citeer: "Het maakt niet uit hoe je die gesprekken nu precies noemt. De rechter kijkt naar de omstandigheden die redelijkerwijs aanleiding moeten geven tot het geven van een vergoeding". Ik citeer uit een brief van de Ombudsman van 3 oktober 2013 aan het college. Ik zou die brief graag aan de woordvoerders willen uitdelen via de

griffie en de bode. Ik weet niet of de SP en de PvdA die brief willen ontvangen, gelet op de boycot, maar dat mag u uitvechten met de bode. Alstublieft.

In datzelfde stuk, dat u nu krijgt, verwijst de Ombudsman ook naar de Hoge Raad, die in het verleden oordeelde dat het gerechtvaardigd vertrouwen van de wederpartij de enige maatstaf is bij de schadevergoedingsplicht, hoe je die gesprekken ook noemt of typeert. Volgens de adviseur van de varkenshouder, die ik vorige week nog sprak, waren die gesprekken extreem ver gevorderd. Verder vermeldt de brief van de Ombudsman die u krijgt ook nog dat in de jurisprudentie ook de vrees voor precedentwerking geen goede grond is om schadevergoeding te weigeren, waarmee het tweede argument van tafel is. Het vreemde is dan dat richting de Ombudsman de gedeputeerde in het geheel niet rept over deze precedentwerking. Dat was hier in de Statenzaal toch echt de enige reden om de vergoeding te weigeren. Dat is de Ombudsman ook opgevallen, blijkens de stukken die u krijgt.

Volgens de Ombudsman beriep de gedeputeerde zich op rechtmatigheid. Zo van: als de wet mij nu eenmaal niet dwingt om te betalen, dan doe ik het niet. Mijn conclusie, lezende wat de juristen van de Ombudsman schrijven, is dat voor een rechter de gedeputeerde een vrij kansloze zaak zal bepleiten. Daarmee is intussen enige ervaring. Het lijkt ons echter toch niet de juiste weg. Als de varkenshouder een rechtszaak zou aanspannen, als hij ten minste op de hoogte wordt gesteld dat het college zou hebben beslist om hem geen vergoeding toe te kennen, dan zou het wel eens zo kunnen zijn dat het college aan het kortste eind trekt. Zijn adviseur wist vorige week overigens nog van niets.

In de brief die de fractie heeft gekregen en die u intussen ook hebt gekregen, in antwoord op de vragen die wij gesteld hebben, heeft de gedeputeerde geschreven dat de Ombudsman de argumenten van de gedeputeerde als voldoende beschouwde. Voldoende voor wat? Ik belde met het kantoor van de Ombudsman met de vraag: "Wat vond u nu al dan niet voldoende?" Men reageerde met een e-mail. Ook die heeft u misschien intussen gekregen. Daarin staat het volgende: "Of de ombudsman het inhoudelijk al dan niet met de gedeputeerde eens is, is verder niet zo relevant omdat de ombudsman inhoudelijk geen oordeel geeft of kan geven over de vraag of de overheid gehouden is schade te vergoeden. Dat kan alleen de burgerlijke rechter." Met andere woorden: de Ombudsman spreekt geen recht, kan de vergoeding niet afdwingen, heeft gedaan wat hij moest doen – advies geven – en dan houdt het een beetje op.

Tot slot de vergelijkbare gevallen. We vroegen letterlijk naar de vergelijkbare gevallen van deze varkenshouder. Uiteindelijk wordt er een lijst gepresenteerd van 58 gevallen. Het zijn er geen 75. Bij een deel zou de Dienst Landelijk Gebied niet betrokken zijn geweest. Daarom hebben wij echter niet gevraagd. We hebben gevraagd naar de vergelijkbare gevallen. Als er nu een lijst ontbreekt die buiten de Dienst Landelijk Gebied om is gegaan, waarvan verder helemaal niets bekend is en niets op papier staat, komen wij tot de conclusie dat dit voor ons geen vergelijkbare gevallen zijn. De andere 58 gevallen wel. Drie hebben de status 'niet van toepassing', zes zijn onbekend. Die schrappen wij voor het gemak ook. Verder zijn er dertien gevallen waarbij een transactie heeft plaatsgevonden. Als er iets niet lijkt op het geval van de varkenshouder, is dat het wel want bij hem heeft geen transactie plaatsgevonden. Dan resteren – het wordt een wat technisch verhaal – 36 gevallen. Achttien lopen er nog. Die zijn dus niet gestaakt vanwege bezuinigingen en zijn dus niet al te vergelijkbaar. Bij de laatste achttien gevallen zijn inderdaad de onderhandelingen of de gesprekken gestaakt. Achttien gevallen. Dat zouden dus best wel eens vergelijkbare gevallen kunnen zijn. Dat weten wij niet helemaal zeker. Daarover hadden wij weer vragen kunnen stellen, maar dan hadden wij in deze collegeperiode geen debat meer gehad. Kortom: in het meest pessimistische scenario zijn er 36 gevallen die vergelijkbaar zouden kunnen zijn. Veel waarschijnlijker zijn het er een stuk of twintig, waarvan er tien lopen bij de adviseur van deze varkenshouder, die mij vertelde dat bij die andere tien gevallen de kosten veel lager liggen dan die € 10.000. Dus ook die 75 keer € 10.000 is niet juist.

Afrondend. De argumenten die de gedeputeerde heeft gebruikt, zijn door de Ombudsman van tafel geveegd. Noch de precedentwerking, noch de typering van de gesprekken snijden juridisch hout. Bij een gang naar de rechter gaat u dus zeer waarschijnlijk aan het kortste eind trekken, nog los van de advocaatkosten.

Daarnaast zijn wij met die 75 gevallen onjuist geïnformeerd. Of dat nu bewust is of onbewust, laat ik maar in het midden. De Ombudsman heeft zich bij zijn stellingname gebaseerd op de schadevergoedingswijzer, een handreiking voor de overheid met spelregels hoe te handelen bij schadevergoedingen. Een van die spelregels is dat de overheid zich coulant opstelt bij claims van relatief geringe omvang. De vraag is dan ook, zeker nu de juridische grondslag lijkt te ontbreken: bent u bereid zich aan die spelregels te houden, in het algemeen en in dit specifieke geval in het bijzonder?

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! In een vrij langlopend debat in deze Staten hebben wij gesproken over een individuele varkenshouder en zijn relatie met de provincie Utrecht vanaf 2010, toen de onderhandelingen gestopt zijn. We hebben daarvoor een grote hoeveelheid gegevens ter beschikking gesteld, op verzoek van de PVV-fractie. Gegevens die vrij uitgebreid van aard zijn, omdat ze ingaan op geld, percelen, et cetera, en waarvoor na enige discussie met de PVV-fractie besloten is om een geanonimiseerd exemplaar beschikbaar te stellen, zodat in elk geval het debat kon worden gevoerd. Ik ben blij dat wij dat op die manier hebben kunnen doen, want anders hadden wij daarover vandaag het gesprek moeten voeren.

Vervolgens ben ik na de twee artikel 47-vragenrondes, de tweede interpellatie van vandaag en de discussie in de commissievergadering, ook naar de Ombudsman gegaan en heb de Ombudsman uitgelegd dat wij over deze zaak, zowel in commissie- als in Statenverband een discussie gevoerd hebben en dat de discussie in die vorige interpellatie is afgerond met de mededeling dat wij snappen dat je in vergelijkbare situaties niet overgaat tot schadevergoeding. De Ombudsman heeft vervolgens een brief gestuurd. Dat is de allerlaatste brief. Die hebt u ook gekregen. Daarin heeft de Ombudsman gezegd: "Met de feiten die ik op dit onderwerp ken, beschouw ik het onderwerp daarmee als afgedaan." Met maar één punt, één argument. Dat ene argument is dat er iemand bij u voor de deur staat, in dit geval de overheid. De overheid zegt dat zij iets wil. Vervolgens heb je zelf de keuze om een adviseur in te schakelen of om dat niet te doen.

Mijnheer Dercksen, dus als u bij mij voor de deur staat – ik hoop het niet – en u zegt dat u mijn huis wilt kopen, dan zou ik inderdaad als een haas een adviseur nemen in zo'n situatie. Als u dan vervolgens een week later terugkomt en zegt: "Het spijt me, ik heb er nog eens over nagedacht en ik vind het toch niet zo'n heel erg leuk huis", dan is de kans groot dat ik de rekening voor de adviseur die ik in dienst heb genomen, niet bij u kan indienen. Hier geldt hetzelfde. Iemand neemt een eigen adviseur. Die adviseur heeft een grote hoeveelheid mensen onder zijn hoede. In dit bijzondere geval, hoe betreurenswaardig en hoe vervelend dat ook is, daarvoor heb ik begrip, geldt dat je zelf in deze situatie kosten hebt gemaakt. Het is vervelend dat de overheid in 2010 centraal zegt: "U moet stoppen met de onderhandelingen". Dat heb ik ook in het debat van juni vorig jaar gezegd. De brief van Bleker luidde niet: "We gaan stoppen met de onderhandelingen", nee, in de brief van oktober 2010 stond: "U moet stoppen met onderhandelingen". Als de overheid vervolgens stopt met de onderhandelingen, dan is er inderdaad een aantal mensen die kosten gemaakt hebben en eigen adviseurs in dienst hebben genomen. De één een dure, de ander een goedkope, weer iemand anders had een vriendelijk familielid die hem geholpen heeft. Deze meneer heeft een adviseur genomen en moet die kosten nu zelf dragen. Hij vindt dat vervelend en daarvoor heb ik alle begrip. Er zijn echter vergelijkbare gevallen, er zijn meer gevallen dan alleen de lijst die wij uiteindelijk met heel veel pijn en moeite bij de DLG vandaan gekregen hebben. Er zijn ook nog verkennende gesprekken geweest vanuit de beide gebiedscommissies. Die worden niet op die wijze gedocumenteerd als de onderhandelingen niet tot een verder stadium komen. Aan het einde van dat proces is ervoor gekozen om die onkosten niet te vergoeden. De Ombudsman zegt vervolgens: "Als u dat op deze manier met elkaar gedeeld hebt, dan sluit ik het dossier." Dit zijn zijn letterlijke woorden in aanwezigheid van mij. Als de betreffende varkenshouder, waarover wij nu al enige tijd aan het discussiëren zijn, van mening is dat de overheid hem in dat kader onrecht heeft aangedaan, dan mag en kan hij naar de rechter en zullen wij zien hoe dat gaat. Hij heeft er echter bewust voor gekozen om de niet de lijn via de rechter te volgen, maar om de lijn via de Ombudsman te gaan. Die lijn hebben we nu gevolgd.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Er zijn geen 75 gevallen meer. Dat scheelt in elk geval. De andere argumenten hebben wij de vorige keer gehoord van de gedeputeerde.

Ik wil u er nog aan herinneren dat bijvoorbeeld de provincie Flevoland wel al deze mensen heeft gecompenseerd. Deze adviseur heeft niet een groot aantal mensen onder zich. Deze adviseur heeft tien zaken onder zich. Volgens mij is het intussen wel duidelijk dat er geen 75 gevallen zijn, maar hooguit een stuk of twintig. Daarmee is het probleem een stuk kleiner geworden.

Precedentwerking of niet: dat mag geen grond zijn om een schadevergoeding te weigeren. Dat geldt ook voor de typering van de debatten die je voert met een wederpartij. De principiële vraag ligt voor: hoe ga je als overheid om met je burgers en je ondernemers? Sta je achter ze of sta je tegenover ze? Dan maar weer een motie, waarin wij GS verzoeken zich te houden aan de adviezen van de Ombudsman in het algemeen en in dit specifieke geval in het bijzonder en zich te houden aan de bepalingen van de schadevergoedingswijzer waarop de Ombudsman zich baseert en waarin staat dat schadevergoeding dient te worden getoetst op behoorlijkheid en redelijkheid. Veel redelijker ga ik het niet maken.

Motie M11 (PVV): Ombudsman, op een behoorlijke wijze omgaan met schadeclaims.

Provinciale Staten van Utrecht, in vergadering bijeen op 14 april 2014, ter bespreking in een interpellatiedebat ter zake de vergoeding van de advieskosten van een varkenshouder in Woudenberg;

constaterende:

- *dat GS weigert een varkenshouder een schadevergoeding toe te kennen ter zake de door hem gemaakte advieskosten in verband met de door de provincie geïnitieerde, maar later weer geannuleerde bedrijfsverplaatsing;*
- *dat de Ombudsman GS op zowel juridische gronden als op basis van behoorlijkheid en redelijkheid heeft geadviseerd deze schadevergoeding wel uit te keren;*
- *dat de Ombudsman van mening is dat GS hiermee in strijd handelt met de "schadevergoedingswijzer, zestien spelregels voor behoorlijk omgaan met schadeclaims" zoals deze in 2011 zijn opgesteld;*

verzoeken GS om:

zich te conformeren aan deze "Schadevergoedingswijzer" en/of de daaruit voortvloeiende adviezen van de Ombudsman in het algemeen en in dit specifieke geval in het bijzonder.

En gaan over tot de orde van de dag.

De VOORZITTER: De motie M11 is voldoende ondertekend en maakt deel uit van de beraadslaging. De motie kan worden vermenigvuldigd en rondgedeeld.

De heer LUTFULA (SP): Mijnheer de Voorzitter! Op 14 januari 2013 heeft de SP voor het eerst vragen gesteld over dit onderwerp, met de bedoeling de aandacht van GS op dit probleem te vestigen. Daarna hebben we nog een aantal keren GS opgeroepen om de aanbevelingen van de Ombudsman serieus te nemen. Maar helaas, GS hebben de aanbevelingen van de Ombudsman genegeerd en ging voor een eigen oordeel, met het argument dat er veel, dus 75, andere gevallen zijn. Volgens de SP moet iedereen die er recht op heeft, zijn recht krijgen. Of het nu om één geval gaat of om 75 gevallen: dat moet hier niet uitmaken.

Wij zijn nu ongeveer vijftien maanden verder en GS gaan nog steeds niet op de kern van de zaken in. Onze zorg en de ontevredenheid over deze manier van ondersteuning is groter geworden door de manier waarop GS ons informatie geven over een boerderij in Woudenberg. Vanuit het debat van vorig jaar over dit onderwerp hadden wij gehoopt dat GS hun oordeel hierover heeft. Vervolgens krijgen wij informatie dat er contact is geweest tussen de provincie en de Ombudsman. Vorige maand krijgen wij een heel bijzonder bericht van de provincie. Nog even exact formuleren: onze brief van 3 oktober 2013 kan met dit onderhoud als beantwoording worden beschouwd, aangezien de nationale Ombudsman de kwestie hierbij nu afhandelt. Wij willen eigenlijk dat daarmee de zaak is opgelost. Met dit bericht hebben GS geprobeerd aan te tonen dat de Ombudsman van mening zou zijn veranderd na het gesprek met GS.

Mijn fractie heeft vanaf de eerste dag gezegd dat wij vertrouwen hebben in het advies van de Ombudsman. Met andere woorden: als de Ombudsman daadwerkelijk tot een andere conclusie was gekomen, dan zou wat ons betreft de zaak ook afgehandeld zijn.

Vertrouwen is goed, maar controle is beter. We hebben zelf contact gehad met de Ombudsman. Eigenlijk hoorden wij iets heel anders van de vertegenwoordiger van de Ombudsman. Een vertegenwoordiger van de Ombudsman heeft ons verzekerd dat de Ombudsman helemaal niet van standpunt verandert. De Ombudsman is van mening dat het college van GS de kosten van de heer Van de Lagemaat zou moeten vergoeden.

Dit is niet de juiste manier van besturen. Dit is het manipuleren door het verborgen houden van informatie. Wij als volksvertegenwoordigers moeten GS controleren. GS zijn verplicht ons de juiste informatie op de juiste manier aan te bieden. Ons vertrouwen in de manier van besturen is door deze behandeling enorm beschadigd. Het is eigenlijk belachelijk dat wij vandaag hierover opnieuw een interpellatie moeten houden. Gedeputeerde, stop met dit beleid en geef die man waarop hij volgens de Ombudsman recht heeft. De SP verzoekt GS om toch nog de aanbevelingen van de Ombudsman op te volgen en het bedrijf tegemoet te komen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Ik moet nog enigszins bijkomen van de bijdrage van de collega van de SP. Hij haalt er ineens bij dat wij heel slecht geïnformeerd zijn en dat het belachelijk is, et cetera. Ik heb hem dat niet horen onderbouwen. Maar goed, ik denk dat de gedeputeerde dat straks zelf zal aangeven. Ik wilde dit echter alvast als schot voor de boeg geven.

Ik wil graag iets voor de heer Dercksen inbrengen, namelijk dat wij hier te maken hebben met een situatie waarin de provincies actief bezig waren om werk te maken van de natuurontwikkeling, dat er vanuit het kabinet, gesteund door de PVV, een ondoordachte maatregel kwam om daarmee acuut te stoppen. Als u zo veel belang had gehecht aan hoe dat in de praktijk, aan de keukentafels waar het werk gedaan werd, uitpakt, had u ook op het moment dat u die afspraak maakte kunnen inbrengen dat er in elk geval een vergoeding bij moest zitten voor mensen die daardoor worden gepakt. Dan moet u niet nu aankomen met dat een provincie, die op dat moment gedwongen was te stoppen, daarvoor ineens moet opdraaien. Dat vind ik geen keurige manier. Volgens mij is het heel helder. Die persoon heeft er zelf voor gekozen een adviseur in dienst te nemen.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Het is bijzonder dat ook de heer Bekkers nu de Ombudsman kennelijk niet serieus neemt. Ik sta wel achter de beslissing van staatssecretaris Bleker van destijds, misschien juist wel omdat ik deze casus heb bekeken. Ik heb gezien dat het echt een onbenullig slootje is dat daar stroomt door Woudenberg, waardoor een heel bedrijf zou moeten verhuizen. Dat zou kapitalen hebben gekost. Met terugwerkende kracht ben ik alsnog heel erg blij met de beslissing van staatssecretaris Bleker van destijds.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! De heer Dercksen geeft aan dat wij de Ombudsman niet serieus zouden nemen. Waar dat nu weer vandaan komt, is ook een groot raadsel. U bent aan het verwarren. De Ombudsman heeft een functie. De Ombudsman staat op grote afstand. Die is niet naar het slootje komen kijken zoals u. Hij toetst op een veel globalere afstand. Vandaar ook de interacties met het bestuur. Het is niet voor niets dat de afweging vervolgens bij het bestuur ligt en dat uiteindelijk de gang naar de rechter openstaat en dat de Ombudsman niet de rechter is. Die dingen moet u niet met elkaar vermengen. Wij nemen de Ombudsman wel serieus. Om die reden hebben wij er ook vragen over gesteld op het moment dat dit rapport langskwam. Dat weet u. U heeft er zelf zojuist aan gerefereerd. U hoeft niet te zeggen dat ik de Ombudsman niet serieus zou nemen. Dat u vervolgens een mening hebt en de inhoud van de zaak vermengt met waarover het nu gaat. U heeft het niet over natuurbeleid. Overigens is wellicht dat slootje heel belangrijk. Ik heb mij er echter niet in verdiept. Daarop kan de gedeputeerde antwoorden. U heeft het daar echter niet over. U heeft het over de wijze waarop met deze meneer is omgegaan. Blijft u dan alstublieft op die zaak.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik blijf graag bij wat ik zelf vind en waarover ik ga. U begon over het natuurbeleid, dus ik voelde mij geroepen daarover iets te zeggen. Ik wil graag blijven bij het onderwerp. U kunt niet zeggen dat u de Ombudsman serieus neemt en vervolgens zijn adviezen, dat de provincie onredelijk en onbehoorlijk heeft geacteerd, in de hoek zetten. Dat kan niet allebei waar zijn. Je kunt niet zeggen dat de Ombudsman een vertrouwenwekkend en gezaghebbend instituut is en dat u er vervolgens niet naar luistert. Dat past niet bij elkaar.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Een adviseur is een adviseur en niet degene die beslist. De Ombudsman heeft uiteindelijk aangegeven zich in de redenering van Gedeputeerde Staten en de afweging in Provinciale Staten te kunnen vinden.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! De heer Lutfula heeft volgens mij zojuist duidelijk iets gezegd. Zijn bericht was helder. De Ombudsman is het niet eens met wat de gedeputeerde nu doet. Dat is de mist die de gedeputeerde wil laten optrekken. Hij zegt dat het voldoende is geweest. Als je dan gaat vragen wat het inhoudt dat het voldoende is geweest, dan zegt de Ombudsman: "Ik heb mijn werk gedaan. Ik heb advies gegeven. Hij luistert er niet naar. Ik kan er niets aan doen. Die man moet maar naar de rechter." Dan kunnen wij dadelijk weer met z'n allen de rekening van de advocaat betalen. Voor alle helderheid: het is dus niet zo dat de Ombudsman het standpunt van de gedeputeerde deelt. Dat is niet juist.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! In de mail die de heer Dercksen zelf heeft verstrekt, staat dat de Ombudsman de argumentatie van de gedeputeerde als voldoende beschouwt. Hij kan het inhoudelijk anders overzien, maar dit is letterlijk door u verstrekt. Dan kom ik nu bij mijn vraag voor Gedeputeerde Staten: hoe taxeren Gedeputeerde Staten een eventuele schadeclaim bij de rijksoverheid? Het is namelijk allemaal begonnen bij een door de PVV gesteunde verordening dat alle activiteiten gestaakt moesten worden, ongeacht de consequenties voor de mensen die op dat moment in overleg waren. Nu, achteraf, hebben wij daarvan spijt en proberen we het te corrigeren. Is er in dezen iets mogelijk richting het Rijk?

De heer LUTFULA (SP): Mijnheer de Voorzitter! De eerste vraag is een opmerking. U gaf al aan dat u ook de Ombudsman vertrouwt. Als de Ombudsman als professionele instantie de zaak juridisch afgewogen en onderzocht heeft en op basis daarvan een bepaald advies heeft gegeven, dan willen wij eigenlijk niet de juridische kant van het verhaal bekijken. De Ombudsman heeft dat allemaal gedaan. De vraag is: het is niet zo'n moeite even de Ombudsman te bellen. Ik ga voor het telefoonnummer zorgen. Als u even belt en de Ombudsman vertelt u hetzelfde als hij ons verteld heeft – dat hij helemaal niet van mening veranderd is –, wat is dan uw standpunt?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Nogmaals, de Ombudsman is een heel belangrijk instituut. De signalen van de Ombudsman zijn heel belangrijk. Die neem ik serieus. Vandaar dat ik in eerste instantie ook vragen heb gesteld over deze zaak, waarin de Ombudsman qua inhoud van de zaak op afstand staat. Ik hoef de Ombudsman daarvoor niet te bellen. Als ik van de Ombudsman gerapporteerd krijg dat hij het inhoudelijk anders afweegt en dat hij de redenering en de argumentatie van de gedeputeerde als voldoende beoordeelt, weet ik op dat moment voldoende.

De heer LUTFULA (SP): U zei net eigenlijk dat het voor u niet duidelijk is wat het standpunt van de Ombudsman is. Mijn vraag is daarom nog een keer: de Ombudsman gaat u precies vertellen wat hij ons heeft verteld. Wat wordt dan het standpunt van GroenLinks? Blijft u het college, waarvan u deel uitmaakt, steunen of gaat u voor wat de Ombudsman zegt?

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb niet gezegd dat ik niet weet wat het standpunt van de Ombudsman is. Ik heb alleen gezegd dat ik de materialen aangereikt heb gekregen door de heer Dercksen en dat daar duidelijk op papier staat dat de Ombudsman zegt dat de argumentatie van de gedeputeerde voldoende is.

De heer LUTFULA (SP): Nee, dat klopt niet.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer Lutfula, dit is net uitgereikt.

De heer LUTFULA (SP): Ik zeg dat het niet klopt. Daarom zorg ik voor het telefoonnummer en als u wilt ook voor de telefoon, zodat u twee of vijf minuten een gesprek kunt hebben met de Ombudsman. Dan weet u de werkelijkheid. Dan daag ik u uit om uw standpunt te overwegen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb al gezegd dat het hier duidelijk staat. Dan moet de heer Dercksen zijn 'hand-out' veranderen.

Mevrouw DOORNENBAL (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Het is altijd mooi als je iets aangereikt krijgt en zeker als je dat nog eens verder en nader leest. Zoals ik het net begreep, heeft de heer Dercksen vooral aangegeven ... Er is wat schimmigheid over de vraag of wij nu naar de rechter moeten en of dat voldoende is dat de Ombudsman hierover nu een uitspraak moet doen. Mijn vraag, zowel aan de heer Lutfula als aan de heer Dercksen is: hoe bezien zij dit nu? Als het gaat over het tweede stukje dat wij van de heer Dercksen hebben gekregen, dan staat daar boven "de Nationale ombudsman Notitie". De claim van verzoeken bedraagt zo'n € 9.000 à € 10.000. Dat is geen onoverkomelijk bedrag voor een provincie. Uit hetzelfde verslag in het hoofdstuk over de jaarrekening 2012 staat dat het eigen vermogen € 440.000.000 bedraagt. Hoe oordeelt dit u nu, als u naar zoiets kijkt? Dat heeft toch helemaal niets met recht spreken te maken. Dat heeft alleen maar te maken met een inschatting, zo van: waarover hebben wij het nu helemaal? Hoe beoordeelt u nu dergelijke uitspraken van een Ombudsman in relatie tot deze zinnen? Eigenlijk zegt hij: waarover maken jullie je druk? Jullie hebben een ongelooflijk groot eigen vermogen. Dat heeft toch helemaal niets te maken met de rest van waarover wij het vandaag hebben? Als een Ombudsman in zijn correspondentie hierover dit soort zaken stelt, hoe beoordeelt u dan hoe u nu tegen de zaak aankijkt?

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik kan niet voorkomen dat de Ombudsman in de boeken kijkt en dat hij ziet dat er een redelijk groot eigen vermogen is ten opzichte van het bedrag dat gevorderd wordt. Dat wil wat mij betreft niet zeggen dat je elke euro niet vier keer moet omdraaien voordat je hem uitgeeft.

Mevrouw DOORNENBAL (CDA): Mijnheer Dercksen, dat geeft toch eigenlijk een invulling en inkleuring van het hele verhaal, waardoor het totaal geen objectiviteit meer met zich meebrengt? Het gaat er namelijk niet om of het deze meneer toekomt. Nee, het gaat er in deze zin om: "Waar maken jullie je druk om, want jullie hebben toch zat?"

De heer DERCKSEN (PVV): De Ombudsman heeft gekeken of wij het kunnen betalen. Zou de claim in Zeeland aan de orde zijn geweest, waar ze nagenoeg bankroet zijn, dan zou de Ombudsman wellicht gezegd hebben: "Jullie hebben geen geld in Zeeland. Misschien moeten wij er nog eens over denken."

Mevrouw DOORNENBAL (CDA): Dat is toch een heel rare manier van hoe je zaken bekijkt? Het gaat er toch om of iets recht of krom is? Je gaat toch niet zeggen: "Die meneer heeft veel geld, dus we maken het maar even recht"? Zo werkt het in deze wereld niet.

De heer DERCKSEN (PVV): Als iets duidelijk is uit de correspondentie, dan is het dat het krom is. Daar gaat het om: het is krom. Vervolgens is er gekeken naar de vraag of het betaald kan worden. Natuurlijk kun je het betalen. Zou u deze mensen daarom niet willen compenseren? Dat is de discussie die ik ook met de heer Bekkers voer, samen met de heer Lutfula. Er staat niet, ook niet in het stuk waaraan u refereert, dat de Ombudsman zich conformeert aan de uitspraken van de gedeputeerde, integendeel. Hij zegt in gewoon Nederlands: "Het is helemaal niet belangrijk wat ik er verder nog van vind. Wij zijn uitgeadviseerd, want wij hebben gezegd dat wij het niet eens zijn met de gedeputeerde. Ga alsjeblieft die man vergoeden". Dat staat er. Er is geen andere interpretatie mogelijk dan deze.

De heer LUTFULA (SP): Mijnheer de Voorzitter! Volgens mij heeft het CDA een eigen vertaling van het stuk. Dat is namelijk volgens mij helemaal niet het standpunt van de Ombudsman. Het standpunt

van de Ombudsman is heel duidelijk. Ik stel eigenlijk dezelfde vraag aan het CDA. Bel maar even naar de Ombudsman. Dan krijg je precies de werkelijkheid te horen.

De heer BEKKERS (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Hopelijk ter afronding. De heer Dercksen vertelt nogmaals wat ik wel of niet gezegd zou hebben. Ik zeg de hele tijd alleen maar letterlijk wat er op het papier staat dat de heer Dercksen heeft uitgereikt. Er staat dat de Ombudsman de argumentatie van de gedeputeerde voldoende vindt. Of de Ombudsman het al of niet met de gedeputeerde eens is, is verder niet zo relevant. De Ombudsman geeft namelijk geen inhoudelijk oordeel. Een uitspraak of er een schadevergoeding moet komen, kan alleen de rechter doen. Wat dat betreft is het duidelijk. U kunt de zaak verder anders beoordelen, maar het zou wel behulpzaam zijn als u datgene wat u zelf heeft uitgereikt, vervolgens niet wilt veranderen in andere uitspraken dan die er staan.

De heer DE HEER (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! De zaak van de Ombudsman en de klacht uit Woudenberg ligt ons als ChristenUnie zwaar op de maag. Als een onafhankelijke scheidsrechter als de Nationale Ombudsman met een oordeel komt en een klacht gegrond verklaart, dan moeten wij als overheid dat advies in principe overnemen. Dat is ons startpunt. Vorig jaar hebben wij dat ook duidelijk laten weten. Ons college stribbelde tegen, omdat het eenmaal vergoeden van achteraf overbodige advieskosten wellicht een precedentwerking zou hebben. Achteraf blijkt dat tegenargument toch minder zwaar dan het toen leek. Het zou gaan om 75 vergelijkbare gevallen. Nu krijgen wij een lijst van 58 gevallen onder ogen. Als je die lijst kritisch bekijkt, valt nog eens een derde af. Dat heeft de heer Dercksen net ook verteld. In veel gevallen zijn de gronden intussen verkocht. In andere gevallen lopen de onderhandelingen nog steeds. Al deze gevallen zullen waarschijnlijk geen schadeclaims opleveren. Dan resteren nog ongeveer 40 gevallen. Er zijn bar weinig hectares in het geding. Zelfs als al deze grondbezitters na de oriënterende gesprekken advieskosten hebben gemaakt en stel dat al deze grondbezitters hun advieskosten volledig bij de provincie zouden declareren, dan gaat het onzes inziens om een overkomelijk bedrag. Als dat het financiële effect is van Blekers radicale brief van oktober 2010, dan moeten wij daarvoor als provincie maar bloeden.

Nu de precedentwerking gering lijkt, hebben wij een gewetensvraag aan het college. Is de provinciale houding eerlijk? Wat verhindert ons nu om de relatief lage advieskosten te vergoeden aan de desbetreffende agrariër en alsnog het advies van de Ombudsman op te volgen? Wat zou de gedeputeerde doen als dit echt het enige geval was? Zou het college dan coulant zijn?

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! De principiële vraag is: als de overheid komt onderhandelen en er vindt geen transactie plaats op basis van volledige schadeloosstelling, moet je de advieskosten dan vergoeden? De principiële opvatting daarin is dat wij vinden dat als niet tot een transactie wordt gekomen, de overheid die advieskosten dan niet moet vergoeden. Het gaat niet om deze ene individuele agrariër. Het gaat om het feit dat als de overheid langskomt en een gesprek start, het niet zo is dat je de kosten voor de adviseur, die je dan vervolgens zelf in de hand neemt, moet vergoeden. Dat is het principiële punt. Dat is precies het principiële punt dat wij in juni vorig jaar met dezelfde interpellatie en met dezelfde argumenten met elkaar besproken hebben. Uiteindelijk is daarover een motie ingediend. Die motie is afgewezen. Daarmee hebben PS een politiek oordeel over dit onderwerp uitgesproken. De Ombudsman heeft tegen mij maar één ding gezegd. Hij zegt: "Ik kan u als Ombudsman zeggen wat ik vind. Vervolgens kunt u met de kennis die u heeft naar uw politieke organen gaan, naar GS en PS. Als u vervolgens in PS daarover het debat voert en dat debat leidt in dit geval tot een interpellatie met een motie, dan is wat ons betreft daarmee de discussie gevoerd." Op zich vind ik het betreurenswaardig. Ik heb u laten overhandigen wat ik gekregen heb. Er is niets mis. Ik heb u de brieven toegestuurd die ik gekregen heb, met de letterlijke tekst. Ik heb niet gezegd dat de Ombudsman alles goed vindt. Ik heb u de tekst gestuurd van de brief die ik gekregen heb. Daarin zegt de Ombudsman: "Met het onderhoud dat u gehad hebt, met deze brief, beschouwen wij het onderwerp als afgehandeld." Ik heb geen andere woorden gebruikt. "Afgehandeld", zo zegt de Ombudsman. Dat mijnheer Dercksen het dan prima vindt om op 1 april nog even een mailtje te sturen of een telefoontje te plegen om te vragen: "Is het wel waar? Klopt het briefje wel dat wij van onze gedeputeerde hebben gekregen?" Dan zegt de heer Prins, die overigens niet bij het overleg is geweest – dat waren namelijk de heer Bruins en de heer Van Doorn –: "Ik ben er niet bij geweest en of men het wel of niet eens is,

weet ik eigenlijk niet. Dat is verder niet zo relevant, omdat de Ombudsman inhoudelijk geen oordeel geeft of kan geven over de vraag of de overheid gehouden is de schade te vergoeden. Dat kan alleen de burgerlijke rechter." Dan zeg ik vandaag in de interpellatie precies hetzelfde als in juni vorig jaar. Mijnheer Lutfula, ik betreur de woorden die u daarbij gebruikt. We vergoeden geen schade als het niet tot een transactie komt. Als wij op basis van volledige schadeloosstelling tot een transactie komen, moeten wij de schade vergoeden. Of het nu 40, 30, 100 of 50 gevallen zijn. Het gaat om heel veel overheidsgeld. Ook als het niet tot een transactie komt – ik dacht dat u daar ook zo van was –, dan beschouwen wij die overheidskosten niet als voor de overheid. U kiest zelf uw adviseur, u kiest zelf voor een dure of goedkope adviseur.

De Ombudsman zegt vervolgens: "U heeft het en in GS en met uw bezwarencommissie en met de commissie RGW en in het vragenhalfuur en in interpellaties afgehandeld. Ik beschouw het dossier daarmee als afgehandeld." Mijnheer Dercksen, u kunt nog 30 keer interpellaties houden, maar het antwoord van dit college en van deze gedeputeerde – het ging toch om provinciegeld? – blijft precies hetzelfde.

De heer LUTFULA (SP): Mijnheer de Voorzitter! Denkt de heer Krol niet dat, nu de Ombudsman heeft gezegd dat het is afgehandeld, dat hij machteloos is en dat hij na twee of drie maal zegt, luister naar wat ik zeg: "Geef het bedrijf gewoon zijn rechtmatige vergoeding." Als u ziet dat er niets gebeurt vanuit de provincie, dan zegt hij dat hij geen andere bevoegdheden heeft om u in beweging te krijgen. Daarom zegt hij: "Ik heb gedaan wat ik kan doen: advies geven." Er is juridisch onderzoek gedaan. Op basis daarvan heeft hij advies gegeven. Wij doen hier als overheid helemaal niets met zijn advies. Daarom heeft hij, zoals wij ook telefonisch hebben gehoord, gezegd dat hij niets kan doen en dat hij als Ombudsman alles gedaan heeft wat hij kon doen. U blijft echter vanuit één kant naar het verhaal kijken. U zegt net dat het om overheidsgeld gaat. Natuurlijk is het overheidsgeld en is het geld van onze belastingbetalers. Als wij als overheid samen met een burger een project starten en daarna zelf stoppen om een politieke reden, dan moet de burger niet slachtoffer worden van de politieke bewegingen. Wij moeten eigenlijk een voorbeeld zijn en de mensen hun recht geven.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb het gesprek met de Ombudsman gevoerd. Het komt niet in de buurt van wat u schetst. De Ombudsman heeft heel precies gezegd: "Beste gedeputeerde, we hebben een advies gegeven. U heeft daarover het politiek gesprek gevoerd. Daarmee is wat ons betreft het verhaal klaar." In de mail van 1 april aan de heer Dercksen, de bekende mail die hij net heeft uitgedeeld, zegt een medewerker van de Ombudsman precies hetzelfde. "Als u vindt dat de overheid niet juist gehandeld heeft, moet u dat bij de rechter bepleiten."

Mijnheer Lutfula, het simpele feit dat wij deze discussie hier nu weer voeren na ruim een jaar, is omdat die route niet gekozen is. In dit land zit het heel simpel in elkaar. Als mensen echt vinden dat de overheid het niet goed gedaan heeft – wij vinden dat wij het wel goed hebben gedaan -, als je een adviseur kiest, bepaal je zelf of je dat doet en wat je ervoor betaalt. Ook in dit soort trajecten. Dan is er maar één gang die je kunt gaan en dat is de gang naar de rechter. Dat is de gang die de mensen kunnen nemen. Ik ben benieuwd of ze dat doen.

De heer LUTFULA (SP): Mijnheer de Voorzitter! Daarom gaat de burger naar een onafhankelijke instantie als de Ombudsman, om te kijken of hij een recht heeft of niet. Als wij in Nederland een onafhankelijke instantie als de Ombudsman helemaal niet geloven of vertrouwen als hij een advies geeft, dan moeten wij als overheid zijn advies opvolgen. Ik twijfel of wij praten over dezelfde Ombudsman als u zegt dat de Ombudsman u gelijk heeft gegeven, terwijl ons in het telefoongesprek met de Ombudsman een heel ander verhaal verteld is. Waarover hebben wij het eigenlijk.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer Lutfula, u zegt opnieuw dingen die ik niet gezegd heb. Ik heb gezegd dat de Ombudsman heeft geconstateerd dat hij een advies heeft gegeven, dat wij er een politiek debat over hebben gevoerd en dat daarmee – hetzelfde als wat in de brief staat – de discussie wat hem betreft is afgedaan. De gang naar de burgerlijke rechter, die in de mail opnieuw genoemd is door een medewerker van de Ombudsman, is niet aan de orde geweest in het gesprek dat ik met de Ombudsman heb gehad, maar dat is wel de gang die de medewerker blijkbaar aan de heer Dercksen

nog heeft gesuggereerd. De Ombudsman heeft een brief geschreven. Niet ik. Ik heb hem niet geïnterpreteerd. Ik heb het woord 'mist' niet gebruikt. Hij heeft gezegd: "Ik beschouw dit dossier als afgedaan." Als burgers van mening zijn dat ondanks dat hen door de overheid geen recht gedaan is, dan is dat altijd nog de gang die mensen kunnen gaan. Dat is natuurlijk betreuenswaardig als je op die manier met elkaar en tot elkaar in deze verhouding staat. Dat vind ik ook betreuenswaardig als het op die manier moet. We praten echter over het principe van onderhandelingen in het landelijk gebied. Als je onderhandelt in het landelijk gebied, en dat doen wij elke dag, dat doen wij met heel veel mensen, dan kom je er soms niet uit. Soms is het dat wat de een niet wil, soms is het iets wat de ander niet wil, soms kom je er misschien met de prijs niet uit. Soms komt het, zoals in 2010, doordat het beleid veranderd is. Als u het eerste rapport van de Ombudsman goed leest, dan ziet u daarin terug dat de Ombudsman eigenlijk zegt dat de overheid op dit punt iets onbehoorlijks heeft gedaan. Dat is misschien gelijk een antwoord in de richting van de heer Bekkers. Als je die formulering uit het eerste advies van de Ombudsman neemt, waarin staat dat de overheid iets onbehoorlijks heeft gedaan – in brede zin; hij heeft het niet alleen over de provincie, maar over ons allemaal, ook als het gaat over de manier waarop wij deze onderhandelingen in 2010 gestopt hebben –, dan zou een politieke discussie je misschien wel claimen in de richting van allerlei processen in dit land die in 2010 ten onrechte deels tot stilstand zijn gekomen. Dat zou nog wel interessant zijn. Ik ben buitengewoon benieuwd hoe de opvatting is van de hier aanwezige partijen die ook landelijk vertegenwoordigd zijn in dat debat. Ik vind het een heel mooi moment om het daar dan nog eens aan te kaarten.

De heer LUTFULA (SP): Een korte vraag. Bent u van mening dat de Ombudsman dan echt zijn mening verandert?

De heer KROL (gedeputeerde): Nee, ik ben van mening, zoals ik heb aangegeven, dat de Ombudsman de kwestie als afgedaan beschouwt. Dat staat in de brief. Ik heb noch schriftelijk, noch mondeling ooit een andere suggestie gedaan.

De heer DERCKSEN: Mijnheer de Voorzitter! Hij beschouwt het simpelweg als afgedaan omdat zijn mogelijkheden zijn uitgeput. De reden dat wij dit debat voeren, daarom sta ik hier, is dat de vorige keer de gedeputeerde het argument gebruikte van die 75 gevallen maal € 10.000. Noch die € 10.000 is juist, noch die 75 gevallen zijn juist. Er is dus alle recht om hier nog een keer te staan. Dat u hier gewoon staat te verkondigen dat alle juridische adviezen van de Ombudsman in de prullenbak moeten en dat die burgers maar naar de rechter moeten gaan, is de consequentie. De Ombudsman zegt dat de precedentwerking niet helpt en dat de typering van de debatten juridisch geen hout snijdt. Er is geen andere conclusie denkbaar. U zegt: "Het interesseert me niet. De discussie is geweest. U gaat maar naar de rechter. Ik neem een advocaat." Procederen tegen de overheid is een stuk gemakkelijker en een stuk goedkoper voor de desbetreffende personen. Ik vind het echt arrogantie ten top om al die argumenten van de Ombudsman te negeren en te zeggen tegen je burgers, tegen hardwerkend Nederland: "Zoek het maar uit". Ik vind het ongekennd.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! De heer Dercksen gebruikt weer samenvattingen van antwoorden die ik niet gegeven heb. Ik heb gezegd dat de juridische route voor hem openstaat. Dat citeer ik uit de mail die de Ombudsman naar u gestuurd heeft op 1 april, waarin staat dat de gang naar de burgerlijke rechter openstaat. Dat is precies hetzelfde als wat de medewerker van de Ombudsman op 1 april, in de mail die u zojuist heeft uitgedeeld, heeft gezegd.

Het gaat niet om arrogantie. Dat is het simpele frame waarin wij vanuit de PVV altijd gemarcheerd worden. Het gaat niet om arrogantie; het gaat over het principe dat je in het landelijk gebied bezig bent met allerlei processen, zoals je ook op de vastgoedmarkt – dat moet u toch niet onbekend voorkomen – soms een adviseur in dienst neemt. Als jij op jouw erf een tegenpartij aantreft en als je die adviseur op jouw erf aantreft en je betaalt die adviseur, want die huur jij in – je zegt namelijk: "Ik heb die hulp nodig; er komt iemand langs: de overheid of iemand anders; ik heb een adviseur nodig" – en als je iemand inhuurt, is het normaal dat je diegene betaalt. Als het vervolgens niet tot een transactie komt en je huis of grond niet verkocht wordt, dus dat het verhaal uiteindelijk niet doorgaat, om wat voor reden dan ook, dan is degene met wie je gesproken hebt, of dat nu een private instelling

is of de overheid, niet gehouden om die adviseurskosten te betalen, anders dan dat je in een traject tot volledige schadeloosstelling zit in het geval het wel tot een transactie komt. Daarover kunt u anders denken, dat mag. Het is uw goed recht om daarover anders te denken. De kwestie Van de Lagemaat is dat hij een adviseur in de arm heeft genomen en dat de onderhandelingen in 2010 zijn gestaakt, om redenen die u bekend zijn. Vervolgens zegt de heer Van de Lagemaat dat hij die advieskosten graag terug zou willen hebben. De provincie zegt dat er vele gevallen zijn die daarop lijken. Niet alleen in onze provincie, maar ook in vele andere provincies. U zegt dat ze het in Flevoland wel hebben gedaan, maar dat maakt het verhaal volstrekt niet helderder. Het gaat om allerlei plekken in allerlei provincies. Dat ze in de provincie Flevoland op deze wijze omgaan met dit soort scenario's is voor u nooit een reden geweest om het dan maar klakkeloos over te nemen als provincies het op een andere manier doen. Vervolgens besluiten wij om het niet te doen, in GS, in de commissievergadering en na een interpellatie in PS. We doen ook dingen fout, maar zelfs als dat niet goed zou zijn, kan iemand altijd nog tegen de rechter zeggen: "U heeft het verkeerd gedaan." Het gaat niet om stijfkoppigheid. Het gaat niet om het gelijk krijgen, het gaat niet om woorden als arrogantie die u daarbij aanhaalt, het gaat erover dat wij geen adviseurskosten vergoeden in het landelijk gebied als wij in onderhandeling zijn met partijen, ook niet in dit specifieke geval. Als wij het verkeerd gedaan hebben, anders dan met de argumentatie die wij van de Ombudsman gehoord hebben, dan zien wij dat wel. Daar denken onze juristen namelijk heel anders over.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Over dit heel lange verhaal zegt de Ombudsman gewoon: "Dit is niet redelijk. Dit is niet behoorlijk." Dat zeg ik niet, maar dat zijn de teksten van de Ombudsman. De gedeputeerde zou zich dat wat meer moeten aantrekken.

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! De Ombudsman heeft in oktober over dit punt een stevige brief gestuurd. Daarvan hebben wij gezegd: laten wij daarover eens gaan praten met de Ombudsman. Vervolgens zegt de Ombudsman in de woorden zoals hij die zelf op papier heeft gezet dat daarmee de kwestie wat hem betreft is afgedaan. Daarmee heeft hij niet gezegd dat hij het allemaal goed vindt. Hij zegt dat de kwestie is afgedaan. 'Afgedaan' betekent klaar. Hij zei: het is klaar.

De heer VAN WIKSELAAR (SGP): Mijnheer de Voorzitter! Ik wil het even lostrekken van deze casus. De gedeputeerde gaf net aan dat hij het vanzelfsprekend vindt, op het moment dat er een partij bij hem aan de deur komt die zijn huis wil kopen, in dit geval een boerderij of wat dan ook, hij logischerwijs een adviseur in handen neemt. Het is een proces dat wij als professionals dagelijks voeren, maar het proces is voor de partij in kwestie, de boer, de agrariër, de eigenaar van een pand, op dat moment geen dagelijkse kost. In hoeverre is in onze processen opgenomen dat het wel of niet in dienst nemen van een adviseur, of het in de arm nemen van een adviseur, duidelijk het risico is van de ondernemer? Als dat goed in de processen zit, is het helder. Dan zou deze discussie er volgens mij niet zijn. Zou het een leerelement zijn, als het niet goed in de processen staat, dat wij dat vanaf nu wel goed in onze processen opnemen? Dat mag men van een professionele partij die aan de deur klopt verwachten. We zijn geen louche organisatie. We proberen zo veel mogelijk helderheid te krijgen. Wil de gedeputeerde antwoord geven op deze vragen?

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! We zijn een professionele organisatie. In die zin melden wij dat altijd als wij aan de deur staan – we staan niet altijd zelf voor de deur; soms staan ook anderen namens ons voor de deur, is het wel even van belang om dat aan te geven. Processen werden door de DLG gedaan. U weet dat de DLG in transitie is. DLG worden provinciemensen, om het leven nog ingewikkelder te maken. Vanaf volgend jaar zijn DLG-ers ook provinciemensen. Dat was tot voor kort niet het geval. Dan melden wij altijd dat alle gesprekken die gevoerd worden, onder voorbehoud zijn van een aantal stappen. Een van die stappen is dat het college instemming moet geven tot de start van de onderhandelingen en ten tweede moet het college instemming geven voor het vervolg of het definitief maken van de onderhandelingen, dus voor het ondertekenen van de akte. Dat betekent dat wij aangeven dat, tot die stappen gezet zijn, alle kosten, alle risico's die mensen nemen, voor hen zelf zijn. Het kan namelijk niet tot een transactie komen. Wij komen op het erf met de mededeling: "Wij zijn hier omdat wij een belangstelling hebben in het kader van een natuurproject. Weet echter even dat, op het moment dat wij niet tot een overeenstemming komen, u dan kosten kunt

hebben gemaakt en dat die kosten niet door de overheid worden vergoed." Wij doen dat wel. Dat is het antwoord op uw vraag. Ik ben het echter wel met u eens dat naar aanleiding van deze discussie we dat bijna schriftelijk vooraf zouden moeten doen. Dat is misschien nog wel helderder: dat je een briefje meeneemt, waarin staat: "Hier is de overheid, maar weet even dat als u kosten maakt, zonder dat wij tot een transactie komen, u daarbij een zeker risico loopt, omdat dat risico niet door de overheid vergoed wordt." Na de afgelopen anderhalf jaar heb ik wel de behoefte om dat nog eens een keer scherper op schrift te stellen. We doen het echter al wel zo.

De heer VAN WIKSELAAR (SGP): Mijnheer de Voorzitter! Mag ik het zo concluderen dat wij dit in onze processen gaan aanpassen, zodat het helder is? Ik vind het ongelooflijk belangrijk. Dan weet iedereen waar wij staan en hebben we deze discussies niet meer. Als dat een toezegging is, zijn we daarmee klaar.

Dan is er nu nog even de volgende vraag. Als wij terugkijken, hadden we bepaalde dingen misschien zorgvuldiger kunnen doen. In hoeverre is dat nog aanleiding om enige coulance in deze zaak te betrachten?

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Natuurlijk schiet je, na de commissiebehandelingen, de schriftelijke vragen, het WOB-verzoek en twee interpellatieverzoeken, wel eens door het hoofd dat de weg die het gemakkelijkst zou zijn geweest, en wat uiteindelijk ook wel de bedoeling is van enkelen hier, laten we nu maar van het probleem af zijn door tegenover de beste man coulant te zijn. Zo kan ik dit werk niet doen. Laten we het maar even zeggen zoals ik erin zit. Als je namelijk zegt dat je van de politieke discussie af bent en ook van interpellaties, WOB-verzoeken en vragenhalftjes en alles wat er omheen zit, en je daar dan maar iemand voor betaalt, al vind je eigenlijk dat dit niet goed is voor iets wat diegene zelf heeft aangehaald, dan zou ik dit werk niet mogen doen. Het is oninteger – dat vind ik echt zelf; het zijn misschien zware woorden – om, om weg te blijven uit politieke reuring in zo'n statenvergadering, dingen te doen waarvan je in je hart en hoofd weet dat ze niet deugen. Zo zit ik in elkaar.

De heer VAN WIKSELAAR (SGP): Mijnheer de Voorzitter! Ik wil graag even reageren. We zitten dan namelijk op een andere golflengte. Het gaat er mij om dat wij zeggen dat met de wetenschap van vandaag wij ons proces moeten aanpassen, omdat dit proces blijkbaar niet zo onomstotelijk helder is en dat hierover reuring kan ontstaan. Dat hoor ik en die toezegging hoor ik. Mag ik straks nog een vraag stellen?

De VOORZITTER: Ik wil het echt afronden. Als u nu bij de laatste keer dat u zich aanmeldt nog een vraag in de achterzak heeft, stel hem dan maar meteen.

De heer VAN WIKSELAAR (SGP): Mijnheer de Voorzitter! Ik zie de gedeputeerde zo heftig nee schudden dat hij direct wil interrumpen op mijn vraag. Ik zal mijn vraag afmaken. Als het proces aangepast moet worden, dus dat het zorgvuldiger is om het aan te passen, kun je ook nog met redelijke argumenten echt coulance betrachten. Over die discussie hebben wij het. Dan kun je met enige coulance zeggen dat wij het achteraf gezien hadden moeten vastleggen op papier. Dan is die discussie over. Dat hebben we hier nog niet gedaan. De schade is niet bijster groot. Kunnen wij in dit geval coulance betrachten?

De heer KROL (gedeputeerde): Mijnheer de Voorzitter! Daarom schudde ik met mijn hoofd. Ik heb in antwoord op uw vraag eigenlijk iets anders gezegd. Ik heb u gezegd dat wij dat melden. Er is geen transactie en geen start van de onderhandelingen zonder goedkeuring van GS. Er is ook geen transactie zonder de goedkeuring van GS. Weet dus dat wij nog in een vrijblijvend gesprek zitten. Weet dat als u kosten maakt, u dat zelf doet. Ik heb alleen gevraagd, naar aanleiding van het debat van de afgelopen anderhalf jaar, of wij er misschien nog een soort schriftelijke verklaring vooraf op moeten loslaten. Ik vind het vrij expliciet, maar het is bedoeld om het nog explicieter te maken.

Dan het antwoord op uw tweede vraag. Vind je dat door het nog explicieter te maken, er misschien een soort kiertje zou ontstaan in het geval van deze specifieke agrariër? Dat vraagt u eigenlijk. Dat vind ik

niet, omdat ik in algemene zin van mening blijf dat hij voor zijn eigen rekening en risico kosten gemaakt heeft, nu wij niet tot een transactie zijn gekomen, die de provincie niet verwijtbaar zijn. Ik heb een antwoord gegeven over de politieke afweging. Om van het politieke gedoe en de discussie af te zijn, kunnen wij zeggen: "Laten wij het dan maar doen met elkaar." Dat zou echter een onzuivere manier zijn van het uitvoeren van dit werk. Daar ben ik niet van. U heeft gezien hoeveel gevallen, 58 gevallen, er zijn die we bij de DLG vandaan hebben gehaald. Er zijn echter vele anderen waarmee wij in de afgelopen jaren hebben gesproken. Er zijn vele andere provincies waarin vergelijkbare gesprekken gevoerd zijn. Het zou een verkeerd effect hebben op al die mensen die niet naar de Nationale Ombudsman zijn gegaan en die niet op deze wijze hier vertegenwoordigd worden. Dat zou ook geen recht doen aan de gelijkwaardigheid ten opzichte van de andere gevallen.

Mevrouw VLAM (VVD): Mijnheer de Voorzitter! In zijn algemeenheid, zoals ik aan het begin al zei, is het interpellatiedebat aangevraagd over een zaak die niet actueel is. Daarover is al eerder een debat gevoerd. De argumenten die voorbij zijn gekomen hebben dat onzes inziens alleen maar doen bevestigen. De technische situatie is als volgt: wat ons betreft heeft vanuit GS voldoende beantwoording plaatsgevonden over deze situatie, maar ook voor wat het generiek betekent. Ik heb vele varianten van de Ombudsman voorbij horen komen. Ik zou bijna willen vragen: "Wie van de drie? Wil de echte Ombudsman nu opstaan?" Wij houden de informatie die hier besproken is vanuit GS maar aan. De Ombudsman sluit het dossier. Wat ons betreft is het dossier nu ook echt gesloten.

De VOORZITTER: Dank aan de gedeputeerde. Ik schors de vergadering. Na de schorsing gaan wij over tot stemming.

Schorsing van 16.20 uur tot 16.33 uur.

De VOORZITTER: Dames en heren, ik heropen de vergadering.

Stemverklaringen.

De VOORZITTER: Is er behoefte aan het afleggen van stemverklaringen?

De heer DE KRUIJF (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! We hebben een drietal opmerkingen bij de voorliggende voorstellen. Om te beginnen over het moratorium op het schaliegas. Wij zullen voor stemmen, in die zin dat wij voor schoon, veilig en betrouwbaar zijn, maar dat wij er wel van uitgaan dat wij graag allerlei voorwaarden en randvoorwaarden onderzocht willen zien. We hebben van de SP begrepen dat dit zo gelezen mag worden.

Het tweede punt betreft het interpellatiedebat over de advieskosten van die varkenshouder en motie M11 daarbij. Daarover wil ik graag de volgende opmerking maken. Daarbij mag het woord "graag" tussen aanhalingstekens gezet worden. Het volgende geldt dan bij ons over de uitlating van de heer Wilders over de Marokkaanse Nederlanders: woede, onzekerheid en angst. Naar onze stellige overtuiging hebben zij een positie en plek in de Nederlandse samenleving. De uitlating versterkt de tweedeling. De PvdA keurt dat ten sterkste af. Dat de PVV-statenfractie daarvan niet ondubbelzinnig afstand heeft genomen, heeft de PvdA alle samenwerking ...

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Mag ik vragen wat dat te maken heeft met de stemlijst die bij ons voorligt?

De heer DE KRUIJF (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Het is mijn stemverklaring.

De VOORZITTER: In die stemverklaring mag u geen namen van andere partijen noemen. U mag alleen zeggen wat u zelf stemt.

De heer DE KRUIJF (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Die bepaling is mij onbekend. Ik hecht er toch aan om een eigen verklaring te kunnen geven namens de statenfractie.

De VOORZITTER: Wij gaan geen debat voeren. Op deze manier lokt u een debat uit.

De heer DE KRUIJF (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Dat weet ik niet.

De VOORZITTER: Ik merk het zo meteen.

De heer DE KRUIJF (PvdA): Dat moet u dan in de hand houden, zou ik zo zeggen. Ik wil graag een verklaring afleggen. Ik eindig met de volgende opmerking. In het verlengde van het voorgaande, dus het geen afstand nemen van die verklaring, zullen wij geen voorstellen van de PVV steunen.

Dan de laatste opmerking. Die betreft het voorstel over de windenergielocatie Lage Weide. Wij zien het puur als een procedurevoorstel. Wij zullen dat steunen. We zeggen er echter wel bij dat wij inhoudelijk vasthouden aan de taakstelling in de PRS en daarbij ook aan de belangrijke plek van Lage Weide daarin. Wij gaan ervan uit dat in het vervolg hiervan of Lage Weide terugkomt of dat er in elk geval glashelder wordt aangegeven hoe die taakstelling alsnog wordt ingevuld.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Wij hebben twee stemverklaringen. Voor de eerste wil ik alvast even aangeven dat de heer Peters bij motie M10 geacht wordt de zaal te hebben verlaten vanwege zijn werkzaamheden voor Nogepa. Hij zal bij die stemming niet aanwezig zijn. Hij zal echter wel blijven zitten, als u het niet erg vindt. Hij zal niet meestemmen.

De VOORZITTER: Dat is een geheel nieuwe variant. Iemand is er of is er niet. Als hij of zij er is, stemt diegene.

De heer HOEFNAGELS (D66): Dat is toch heel normaal? Ik heb zowel mevrouw Blom als de heer Thonon dat ook al eens zien doen. Dan gaat hij even weg; dat vind ik ook goed. Wij dachten dat het zo ook normaal was.

Dan de stemverklaring met betrekking tot motie M10. D66 heeft begrepen dat minister Kamp het gevraagde moratorium reeds heeft toegezegd aan de Tweede Kamer, tot het moment dat er in de Kamer verder over wordt gesproken. Daarna zouden wat D66 betreft proefboringen niet bij voorbaat moeten worden afgewezen. Ook D66 heeft bedenkingen bij schaliegaswinning in de provincie Utrecht. We zijn niet voor of tegen, maar op dit moment wel tegen deze motie.

Ten slotte een stemverklaring bij het statenvoorstel over het voorbereidingsbesluit. D66 gaat er hoe dan ook van uit dat Lage Weide bij de partiële herziening wel in de PRS blijft staan als potentiële windenergielocatie – met andere woorden: als ster op de kaart – op het moment dat hij uit de PRV wordt geschrapt. De locatie is zowel in de PRS als ruimtelijk aanvaardbaar betiteld, als in motie M63, de motie stad Utrecht levert bijdrage aan de opgave windenergie. De locatie geheel uit de PRS schrappen gaat D66 dan ook te ver.

De heer DERCKSEN (PVV): Mijnheer de Voorzitter! Ik stel vast dat de heer De Kruijf niet mans genoeg is om een debat aan te vragen, maar dat hij zijn kritiek via een achterdeurtje wenst te spuien.

De VOORZITTER: Nee, dat valt onder dezelfde termen.

De heer DERCKSEN (PVV): Ja, precies. Daarom heb ik een stemverklaring bij het statenvoorstel Voorbereidingsbesluit windenergie. Wij betreuren het dat een tweede voorbereidingsbesluit nodig is en dat niet direct besloten is de locatie Lage Weide te schrappen uit de PRV en PRS. Ook vinden wij het niet zo chique dat er is gewacht tot na de gemeenteraadsverkiezingen, in de hoop dat er nu wel draagvlak zal zijn. We gaan met deze opmerkingen akkoord met het voorbereidingsbesluit. Het voorkomt namelijk dat in navolging van Houten mensen in Lage Weide straks ook wakker liggen.

Mevrouw MINEUR (SP): Mijnheer de Voorzitter! Een korte stemverklaring over motie M11. De SP heeft een verklaring afgegeven over met wie wij samenwerken en waarom. Op inhoudelijke gronden steunen wij motie M11.

De heer SCHADDELEE (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb twee stemverklaringen. De ene gaat over agendapunt 9, windenergie. In november heeft de ChristenUnie tegen het voorbereidingsbesluit gestemd. Dat zullen wij niet doen nu het gaat om een tijdelijke verlenging van dit besluit. Niet omdat ons standpunt intussen is veranderd, maar omdat tegenstemmen het gesprek over de Utrechtse windmolens niet verder zou helpen. De ChristenUnie wil de bestuurders en burgers van Utrecht graag meer tijd geven om er samen uit te komen. Daarom zullen wij straks voor stemmen. Graag debatteren we dan dit najaar verder over de Utrechtse windmolens.

Verder hebben wij een stemverklaring over motie M11. Ik zou bijna zeggen: emotie 11. Wij zullen alle moties op hun merites beoordelen, onafhankelijk van welke partij ze afkomstig zijn. Wij hechten zeer aan het oordeel van de Nationale Ombudsman. Ik denk dat je heel goede redenen moet hebben om dat terzijde te schuiven. Om die reden stemmen wij voor de motie.

De heer VAN DER STEEG (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb een drietal stemverklaringen. Ten aanzien van het voorbereidingsbesluit windenergie Lage Weide zal de PvdD tegen het statenvoorstel stemmen. Hoewel je kunt beargumenteren dat het huidige statenvoorstel ruimte creëert om verder draagvlak te ontwikkelen, blijft het nemen van een voorbereidingsbesluit toch de intentie in zich houden om deze locatie te schrappen. Naar aanleiding van de behandeling in de commissie RGW hebben wij echter de indruk dat de locatie Lage Weide een geschikte locatie kan zijn voor windenergie en dat er draagvlak is onder de inwoners van Utrecht. Wij zullen dan ook tegen het statenvoorstel stemmen.

Ten aanzien van de kadernota Ondergrond het volgende. Wij zullen voor het voorstel stemmen. Echter, daar waar de kadernota ruimte geeft aan schaliegas en diepe geothermie, gepaard gaande met fracking, of waar deze winning kwetsbare provinciale belangen als de drinkwatervoorziening en de natuur aantasten, moeten wij geacht worden te hebben tegengestemd.

Voor wat betreft de PVV-motie over de Ombudsman het volgende. De PvdD is een partij van het mededogen. In dat geval kunnen wij mededogen opbrengen voor de Woudenbergse varkenshouder. Wij zullen de motie dus steunen.

Stemming.

De VOORZITTER: Wij stemmen eerst over agendapunt 8, het statenvoorstel Vaststelling kadernota Ondergrond.

Zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het statenvoorstel Vaststelling kadernota Ondergrond, PS2014RGW04.

De VOORZITTER: Nu wordt gestemd over motie M10, het moratorium schaliegas.

Provinciale Staten aanvaarden de motie M10 bij handopsteken. Tegen de motie hebben gestemd de facties van de VVD, D66, PVV, SP en SGP.

De heer HOEFNAGELS (D66): Mijnheer de Voorzitter! Even een punt van orde: ik wil graag helderheid over de stemming en de aantallen, om zeker te weten dat er voor D66 vier tegen zijn gerekend. De motie is inderdaad aangenomen, maar het aantal dat werd genoemd komt niet uit op 43.

Interruptie: Mijnheer de Voorzitter! Ik kom uit op twintig stemmen tegen.

Interruptie: Mijnheer de Voorzitter! Ik ook.

De VOORZITTER: Op het moment dat u allemaal gaat meerekenen, doet u dat dan even zachtjes. De griffier geeft mij de juiste aantallen.

De heer NUGETEREN (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! We zijn met 44 statenleden. In verband met de afwezigheid van de heer Peters, zijn er 43 uitgebrachte stemmen. Dan klopt het. De verhouding is 23 – 20.

De VOORZITTER: Er worden 44 stemmen uitgebracht over de motie schaliegas.

De heer NUGTEREN (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Er staan 44 leden genoteerd als aanwezig. Eén statenlid heeft, om de reden die genoemd is, tijdelijk de zaal verlaten. Bij de stemming was diegene afwezig. Dat betekent dat er 43 stemmen zijn uitgebracht. Dan kom je dus uit op 23 – 20.

De VOORZITTER: De verhouding is 23 – 20.

Wij zijn nu aangekomen bij statenvoorstel 9, Voorbereidingsbesluit windenergielocatie Lage Weide – Utrecht. Alle fracties, behoudens de PvdD hebben aangegeven dat zij voor dit voorstel zijn. De PvdD is tegen.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het voorstel Voorbereidingsbesluit windenergielocatie Lage Weide – Utrecht, PS2014RGW05, met de aantekening dat de fractie van de PvdD geacht wordt te hebben tegengestemd.

De VOORZITTER: Agendapunt 10 betreft de voorzitter van de statencommissie MME. Dit is een sterstuk. Hiervan hebben alle fracties aangegeven voor het voorstel te zijn.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming besluiten Provinciale Staten overeenkomstig het voorstel Voorzitter statencommissie Milieu, Mobiliteit en Economie, PS2014PS02.

De VOORZITTER: Wij komen nu bij agendapunt 10a, de interpellatie van de PVV, en de motie M11.

Provinciale Staten verwerpen motie M11 bij handopsteken. Voor de motie hebben gestemd de fracties van de PVV, SP, ChristenUnie en PvdD.

Sluiting.

De VOORZITTER: Ik sluit deze vergadering, onder dankzegging voor uw deelname.

Einde van de vergadering om 16.48 uur.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van Provinciale Staten van Utrecht van 2 juni 2014.

De voorzitter,

De griffier,